

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของประชาชนในการเข้าร่วมโครงการการศึกษาต่อเนื่องที่จัดขึ้นในมหาวิทยาลัยรามคำแหงครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาและประกอบการอภิปรายวิเคราะห์ผลการวิจัย โดยจัดสาระสำคัญเป็นตอนดังนี้

1. โครงการการศึกษาต่อเนื่องที่จัดขึ้น โดยมหาวิทยาลัยรามคำแหง
2. ความหมาย กระบวนการและทฤษฎีการตัดสินใจ
3. ทฤษฎีการกระทำทางสังคม
4. แนวคิดของการมีส่วนร่วมและการเข้าร่วมของประชาชน
5. ความหมายและลักษณะของแรงจูงใจ
6. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของประชาชนในการเข้าร่วมโครงการการศึกษาต่อเนื่องที่จัดขึ้น โดยมหาวิทยาลัยรามคำแหง
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โครงการการศึกษาต่อเนื่องที่จัดขึ้น โดยมหาวิทยาลัยรามคำแหง

การศึกษาต่อเนื่องเป็นการขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่เยาวชน และผู้ใหญ่ได้มีโอกาสศึกษาเพิ่มเติม เพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ในด้านอาชีพและการงาน ซึ่ง ซอว์, (1971) กล่าวว่าการศึกษาต่อเนื่องเป็นการศึกษานอกโรงเรียนที่จัดให้เยาวชนและผู้ใหญ่ เพื่อเปิดโอกาสให้คนดังกล่าวได้ฝึกฝนทักษะด้านต่าง ๆ ไปใช้ในการประกอบอาชีพ หรือทำให้มีประสิทธิภาพในการประกอบอาชีพ ยังรวมถึงการให้การศึกษาพื้นฐานทั่วไป การจัดสอนในหลักสูตรระยะสั้น เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้รู้จักการใช้จ่าย และดำเนินชีวิตที่เหมาะสม ส่วน Blackely, (1973) ได้ให้ทรรศนะว่าการศึกษาต่อเนื่องมีความหมายคล้ายกับการศึกษาผู้ใหญ่ แต่การศึกษาต่อเนื่องมีความหมายกว้างกว่าและการศึกษาชนิดนี้จะเน้นการเรียนด้วยตนเอง และเปิด

โอกาสให้ผู้เรียนที่ยังไม่จบ High School ได้มีโอกาสมาเรียนหลังจากเลิกงานแล้ว อาจจะจัดเป็นหลักสูตรระยะสั้นทางธุรกิจ ทางการศึกษาและด้านอื่น ๆ ผู้เรียนอาจจะเรียนเพื่อให้ได้วุฒิบัตร หรือเรียนเพื่อให้ฝึกทักษะด้านต่าง ๆ (Encyclopedia, 1973) นอกจากนั้น Kleis, (1969) ได้พูดถึงการศึกษาต่อเนื่องว่าเป็นการจัดการศึกษาที่เน้นการพัฒนาศักยภาพในตัวผู้เรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้บรรลุวุฒิภาวะตามชั้นต่าง ๆ จะช่วยผู้เรียนเข้าใจปัญหา และสามารถแก้ปัญหาได้ทั้งส่วนตัว ปัญหาของสถาบัน ตลอดจนปัญหาของชุมชน การศึกษาต่อเนื่องจะเน้นการบริหารผู้ใหญ่ในชุมชนด้วย การศึกษาต่อเนื่องเป็นระบบการศึกษาซึ่งยอมรับหลักการที่ว่า มนุษย์มีความสามารถในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยวิธีต่าง ๆ กัน ตลอดเวลาที่มิมีชีวิตอยู่ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนได้บรรลุวุฒิภาวะ (Maturity) ในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้บรรลุถึงการเข้าใจตนเอง (Self Actualization) ซึ่งเป็นความต้องการอันสูงสุดของแต่ละชีวิต โดยมีผู้จัดเช่นหน่วยงานของรัฐ งานของเอกชน รวมถึงตนเอง เป็นการจัดการศึกษาที่จะช่วยปฏิรูปสังคมให้ดีขึ้น เป็นสังคมที่พัฒนา เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ วิธีการให้การศึกษานี้ อาจจะใช้เทคนิคต่าง ๆ เช่น การอภิปราย การทดลอง การแนะนำ การวัดและประเมินผลการสอนด้วยความรู้สึกนึกคิด (Sensitivity labs) รวมทั้งการสอนเป็นกลุ่มและการสอนเป็นรายบุคคล เป็นต้น เนื้อหาที่จะช่วยให้ผู้เรียนรู้จักปัญหา และวิธีการแก้ปัญหาชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาในชีวิตประจำวัน ปัญหาดังกล่าวอาจเป็นปัญหาด้านอาชีพ ครอบครัว ชุมชน ปัญหาศาสนา ปัญหาสุขภาพ ฯลฯ เนื้อหาจะคลุมตั้งแต่ปัญหาส่วนตัวจนถึงปัญหาระดับประเทศ (Thomas, 1970) นั้น ซึ่งนับว่าสอดคล้องกับการจัดโครงการการศึกษาต่อเนื่องของมหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่ได้ดำเนินการมาตั้งแต่เริ่มก่อตั้งมหาวิทยาลัยในปี พ.ศ. 2514 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการทางวิชาการแก่ประชาชนทั่วไปที่จะเพิ่มพูนความรู้ ทักษะและความสามารถทั้งในทางวิชาชีพ และวิชาการ โครงการการศึกษาต่อเนื่องนับเป็นภารกิจสำคัญประการหนึ่งเพื่อเผยแพร่ความรู้ในหลักสูตรต่าง ๆ สู่ประชาชน โดยมีลักษณะเป็นการบริการทางวิชาการแก่สังคม ทั้งระยะสั้นและระยะยาว เป็นการศึกษาตลอดชีพ เพื่อเสริมคุณภาพชีวิต โดยไม่จำกัดคุณวุฒิการศึกษา ซึ่งปัจจุบันนี้มหาวิทยาลัยมีสถาบันการศึกษาต่อเนื่อง ซึ่งเป็นหน่วยงานกลางของมหาวิทยาลัยในการขยายบทบาทและปรับปรุงแนวทางการดำเนินการบริการทางวิชาการแก่ชุมชนในรูปแบบการจัดการศึกษาต่อเนื่อง รวมทั้งให้การสนับสนุนส่งเสริมและประสานงานกับคณะ สำนัก ตลอดจน

จนภาควิชาต่าง ๆ ให้สามารถใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาต่อเนื่อง โดยจัดทำเป็นหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องในรูปแบบโครงการต่าง ๆ ที่สามารถปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์เปลี่ยนแปลงทางสังคม

คณะฯ และสำนักที่เปิดดำเนินงานโครงการการศึกษาต่อเนื่อง ได้แก่ คณะนิติศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ สำนักบริการทางวิชาการและทดสอบประเมินผล สำนักหอสมุดกลาง สำนักเทคโนโลยีและสถาบันคอมพิวเตอร์ โดยมีเป้าหมายคือ จัดการฝึกอบรมทั่วไป จัดฝึกอบรมหลักสูตรวิชาชีพต่อเนื่อง จัดนิทรรศการ จัดบรรยาย จัดประชุมสัมมนาทางวิชาการ จัดเผยแพร่ความรู้ทางวิทยุ โทรทัศน์ จัดทำเอกสารเผยแพร่ความรู้ในด้านต่าง ๆ โครงการฝึกอบรมที่ดำเนินงานโดยคณะฯ สำนัก ได้แก่ กฎหมายภาษามือค่าเพิ่ม ฝึกอบรมภาษาอังกฤษ โครงการบริการวิชาการ และวิชาชีพแก่ชุมชน โครงการบริการสนเทศทางอาชีพ ฝึกอบรมการจัดห้องสมุด ฝึกอบรมการเขียนบทสไลด์และเทปโทรทัศน์ และฝึกอบรมคอมพิวเตอร์ ฯลฯ (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2535)

ความหมาย กระบวนการ และทฤษฎีการตัดสินใจ

การตัดสินใจ (Decision making) เป็นวิธีการเลือกคิดระหว่างทางเลือกต่าง ๆ เพื่อที่จะนำเอาความคิดไปสู่การปฏิบัติ เพื่อหาทางเลือกที่ดีที่สุด โดยผู้ตัดสินใจมีเหตุผลในการเลือกของตน เหตุผลดังกล่าวมักเนื่องมาจากประสบการณ์ส่วนตัว ซึ่งสมพงษ์ เกษมลิน, (2517) ได้ให้ความหมายของการตัดสินใจไว้ว่า การตัดสินใจคือการเลือกทางปฏิบัติซึ่งมีหลายทาง เป็นแนวทางในการไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ ส่วนมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, (2523) ได้ให้ความหมายของการตัดสินใจพอสรุปได้ว่า การตัดสินใจหมายถึงการคิดไตร่ตรองอย่างมีเหตุผลแล้วตัดสินใจเลือกดำเนินงานหรือปฏิบัติที่เห็นว่าดีที่สุด คือสามารถทำให้เป็นไปตามเป้าหมายอย่างได้ผลมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับอนันต์ เกตุวงศ์, (2516) ได้กล่าวไว้ว่า การตัดสินใจหมายถึงการคิดไตร่ตรองอย่างมีเหตุผลแล้วตัดสินใจเลือกดำเนินงาน หรือวิธีปฏิบัติที่ดีที่สุดจากหลาย ๆ วิธี เปรียบเทียบกัน และวิธีที่ดีที่สุดคือ สามารถทำให้เป็นไปตามเป้าหมายอย่างได้ผลมากที่สุด ซึ่งในเรื่องนี้ สมยศ นาวิการ, (2524) ก็ได้กล่าวไว้ว่า การตัดสินใจที่จะกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งนั้น ประกอบด้วยปัจจัยหลายอย่าง ได้แก่ผลลัพธ์ต่าง ๆ ที่เป็นไปได้ ขึ้นอยู่กับ

การกระทำที่เลือกซึ่งผลลัพธ์แต่ละอย่างมีความน่าจะเป็นไม่เท่ากัน และผู้ตัดสินใจจะต้องพิจารณาถึงคุณค่าประโยชน์ หรือความสำคัญของการเลือกแต่ละอย่างซึ่งสามารถกล่าวได้ว่า การตัดสินใจของบุคคลนั้นเป็นกระบวนการซึ่งเป็นลักษณะของการใช้เทคนิควิธีการในการจำกัดทางเลือกให้แคบลงเท่านั้นเอง ในขณะที่โกวิทย์ กังสนันท์, (2529) กล่าวว่า การตัดสินใจเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงสภาวะที่ผู้ตัดสินใจมีตัวเลือกหลาย ๆ ตัว และต้องเปรียบเทียบผลที่เกิดจากตัวเลือกต่าง ๆ ก่อนที่จะตัดสินใจ เพื่อเลือกตัวเลือกอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อนำไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

สรุปได้ว่า การตัดสินใจหมายถึงวิธีการเลือกพิจารณาอย่างมีเหตุผลจากทางเลือกหลาย ๆ ทาง เพื่อตัดสินใจเลือกตัวเลือกใดตัวเลือกหนึ่งที่ดีที่สุด ไปสู่การปฏิบัติที่ดีเพื่อบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งใจไว้ ส่วนการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการนั้น เป็นการที่บุคคลแสดงพฤติกรรมหลังจากคิดอย่างมีเหตุผล โดยใช้ข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายและได้รับความพอใจสูงสุดในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ

กระบวนการตัดสินใจ

ในการตัดสินใจนั้นจะต้องมีตัวเลือก ปัญหา และข้อมูลต่าง ๆ มาประกอบ ซึ่งต้องเป็นไปตามลำดับขั้น หรือกระบวนการ ดังที่เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์, (2521) สรุปได้ดังนี้

1. การรับรู้ปัญหาแล้วพิจารณาว่าปัญหาคืออะไร มีสาเหตุมาจากอะไร
2. วิเคราะห์ปัญหา โดยศึกษาผลกระทบที่อาจเกิดจากปัญหานั้น ๆ เพื่อเป็นข้อมูล

ในการตัดสินใจสำหรับทางเลือก

3. ค้นหาทางเลือกเพื่อการตัดสินใจ ซึ่งต้องอาศัยความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ และภูมิหลังของผู้ตัดสินใจประกอบด้วย

4. ประเมินทางเลือกโดยพิจารณาผลดีผลเสียของแต่ละทางเลือก นำเอาผลดีมาเปรียบเทียบ แล้วเลือกทางที่น่าจะเกิดผลเสียน้อยที่สุด

5. ตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดหลังจากได้ประเมินทางเลือกในข้อ 4 เรียบร้อยแล้ว

6. ลงมือปฏิบัติและประเมินผลการตัดสินใจ กล่าวคือเมื่อตัดสินใจเลือกทางเลือกแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการลงมือปฏิบัติเพื่อจะได้ไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ หลังจากนั้นจึงทำการประเมินผลว่าการตัดสินใจของตนนั้นถูกต้องหรือไม่ เหมาะสมหรือไม่

สรุปได้ว่ากระบวนการตัดสินใจนั้นจะต้องเป็นไปตามลำดับขั้น คือ การรับรู้ปัญหา วิเคราะห์ปัญหา ค้นหาทางเลือก ประเมินทางเลือก ตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด และลงมือปฏิบัติ เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

ทฤษฎีการตัดสินใจ

ทฤษฎีการตัดสินใจของ Gerlett

Gerlett (อ้างถึงใน ทิพย์มาศ ทองมณี, 2530) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการตัดสินใจว่าเป็นทฤษฎีที่แสดงถึงวงจรกระบวนการตัดสินใจ โดยเริ่มจากจุดหมายหรือวัตถุประสงค์ และเมื่อบุคคลมีความประสงค์ที่ต้องการจะตัดสินใจ บุคคลนั้นก็ประสงค์จะได้รับข้อเสนอ โดยเขาจะรวบรวมข้อมูลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการตัดสินใจของเขา ต่อจากนั้นบุคคลก็จะพิจารณาข้อมูลที่ได้รับและพยายามนำมาประยุกต์ให้สอดคล้องกับการเลือกพิจารณาความเป็นไปได้ของทางเลือก สำหรับการทำนายผลอาจจะขึ้นอยู่กับความสำเร็จของประสบการณ์ในอดีตและระดับความปรารถนาของบุคคลนั้น ซึ่งการทำนายผลจะมีประสิทธิภาพหรือไม่เพียงใดจะขึ้นอยู่กับสิ่งสองประการคือข้อมูลที่รวบรวมได้และน้ำหนักในการคาดคะเนอย่างเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม

สำหรับลำดับขั้นต่อไปเป็นระบบค่านิยม ในขั้นนี้บุคคลจะพิจารณาถึงผลที่พึงปรารถนา เขาจะเปรียบเทียบผลที่ได้รับจากลำดับขั้นของค่านิยม เช่น ถ้าเขาเลือกวิชาชีพนี้อาจต้องการเงินเดือนมาก หรือคาดได้ว่าเขาต้องการเรียนจบในสาขาวิชานี้ และจะได้มีโอกาสศึกษาต่อ เขาอาจจะต้องตั้งคำถามว่าค่านิยมสูงสุดของเขานั้นคืออะไร ทั้งนี้เพื่อให้การตัดสินใจเลือกของเขาเหมาะสมยิ่งขึ้น

ส่วนสุดท้ายเป็นการประเมินผลและการเลือกตัดสินใจ ซึ่งจะเป็นผลจากการตัดสินใจในครั้งนี้ โดยผลที่ได้รับเหมาะสมกับจุดมุ่งหมายและข้อมูลหรือตัดสินใจที่จะสำรวจต่อไป โดยวางแผนสำรวจเพื่อให้ได้ข้อมูลใหม่เพื่อการตัดสินใจครั้งต่อไป

สรุปได้ว่า ทฤษฎีการตัดสินใจเป็นทฤษฎีที่แสดงถึงวงจรกระบวนการตัดสินใจโดยเริ่มจากจุดมุ่งหมาย ข้อสันเทศ ความเป็นไปได้ ความเป็นไปได้ของผลที่ได้รับและความน่าจะเป็นของผลที่ได้รับ

จากความหมาย กระบวนการและทฤษฎีการตัดสินใจที่กล่าวมาแล้วข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การตัดสินใจจะมาจากข้อมูลและเหตุผลหลาย ๆ ด้านประกอบกัน และนำมาเปรียบเทียบก่อนการตัดสินใจเพื่อให้ได้ทางเลือกที่ดีที่สุด ดังนั้นการที่บุคคลจะตัดสินใจเข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมทางการศึกษาก็ต้องมีเหตุผล และข้อมูลหลาย ๆ ประการมาประกอบกัน ในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเพื่อไปสู่จุดมุ่งหมายและได้รับความพอใจสูงสุด

ทฤษฎีการกระทำทางสังคม (Theory of Social Action)

ทฤษฎีการกระทำทางสังคมเป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการกระทำ ซึ่ง Max Weber (อ้างถึงในงานค อติวัฒน์สิทธิ์, 2524) ได้อธิบายการกระทำทางสังคมว่าเป็นพฤติกรรมของมนุษย์ทั้งที่เป็นแบบเปิดเผยและลึกลับ การกระทำทางสังคมมี 4 ขั้นตอนคือ

1) การกระทำที่มีเหตุผล เป็นการกระทำที่ใช้วิธีการที่เหมาะสมในอันที่จะให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่เลือกไว้อย่างมีเหตุผล

2) การกระทำที่เกี่ยวกับค่านิยม เป็นการกระทำที่ใช้วิธีการที่เหมาะสมเช่นกัน เพื่อให้ค่านิยมสูงสุดในชีวิตมีความสมบูรณ์ การกระทำนี้มุ่งไปในด้านจริยธรรม ศาสนา เพื่อความเป็นระเบียบในชีวิตทางสังคม

3) การกระทำตามประเพณี เป็นการกระทำที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงโดยยึดเอาแบบอย่างที่ทำกันมาตั้งแต่อดีต โดยไม่คำนึงถึงเหตุผล

4) การกระทำที่แฝงด้วยเส้นหา การกระทำแบบนี้คำนึงถึงอารมณ์และความผูกพันทางจิตระหว่างผู้ทำกับวัตถุ การกระทำเช่นนี้ไม่คำนึงถึงเหตุผล

จากทฤษฎีดังกล่าวข้างต้น ได้มีนักสังคมสงเคราะห์คือ วิลเลียม ดับบลิว ริดเดอร์ (William W.Reeder, 1971) นำมาทำการวิเคราะห์พฤติกรรมของบุคคลแต่ละคนว่าการแสดงพฤติกรรมใด ๆ ที่แสดงออกมานั้นย่อมต้องมีจุดมุ่งหมาย ริดเดอร์ได้กล่าวถึงการตัดสินใจของบุคคลว่า การกระทำของมนุษย์ในเรื่องใดก็ตามขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายปัจจัย อาจเหมือนกัน

หรือต่างกัน ภายใต้สถานการณ์ที่อาจเหมือนกันหรือต่างกันได้ขึ้นอยู่กับทางเลือกเหตุผลของผู้กระทำจะมาจากปัจจัยต่าง ๆ ประกอบกัน ช่วยสนับสนุนในการตัดสินใจและในการตัดสินใจแต่ละครั้ง กลุ่มของเหตุผลที่รวมตัวกันนั้นอาจแปรเปลี่ยนไปได้ตามแต่ละบุคคลในแต่ละสถานการณ์ และได้รวบรวมปัจจัยที่ทำให้มนุษย์กระทำหรือไม่กระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้น เป็นทฤษฎีเพื่ออธิบายถึงการกระทำทางสังคมว่า การกระทำในเรื่องใดของมนุษย์ เรื่องใดก็ตามขึ้นอยู่กับปัจจัยดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยดึงดูด (Pull Factors) ประกอบด้วย

1.1) เป้าประสงค์หรือจุดมุ่งหมาย (Goals) หมายถึงสิ่งที่ผู้กระทำต้องการเพื่อไปสู่จุดมุ่งหมาย

1.2) ความเชื่อ (Belief Orientation) หมายถึงความคิดความรู้อันที่ผู้กระทำเข้าใจในเรื่องหนึ่ง ซึ่งจะทำให้เกิดเป็นความเชื่อ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ และการกระทำทางสังคม และผู้กระทำจะเป็นผู้เลือกแบบของการกระทำให้สอดคล้องกับความเชื่อของเขา

1.3) มาตรฐานค่านิยม (Value Standards) เป็นสิ่งที่ผู้กระทำได้รับมาจากความเชื่อ ทศคติ ลักษณะนิสัย อันเป็นพื้นฐานที่จะตัดสินใจว่าดีหรือไม่ดี ค่านิยมจึงมีอิทธิพลต่อการกระทำทางสังคมในการชักนำให้ผู้กระทำ (Actors) กระทำให้เป็นไปตามค่านิยมของเขา

1.4) นิสัยและขนบธรรมเนียมประเพณี (Habits and Customs) คือรูปแบบของการแสดงออกที่ผู้กระทำได้รับการกระตุ้นมาก โดยมีรูปแบบที่แน่นอนและมีการยอมรับ เพราะมีการวิเคราะห์เหตุผลแล้ว

2. ปัจจัยผลักดัน (Push Factors) ประกอบด้วย

2.1) ความคาดหวัง (Expectations) หมายถึงการที่ผู้กระทำเข้าใจและเชื่อว่ามีความคาดหวังในตัวเขา เขาจึงได้กระทำ

2.2) ข้อผูกพัน (Commitments) คือ สิ่งที่ผู้กระทำเชื่อว่าเขาถูกผูกพันที่จะต้องกระทำให้สอดคล้องกับสถานการณ์นั้น ๆ ข้อผูกพันมีอิทธิพลต่อการกระทำทางสังคม เพราะว่าผู้กระทำตั้งใจที่จะกระทำสิ่งนั้น เพราะเขาจะรู้สึกว่าเขามีข้อผูกพันที่จะต้องทำ

2.3) แรงเสริม (Force) คือ ตัวที่ช่วยให้ผู้กระทำนำไปสู่การกระทำทางสังคม เพราะในขณะที่ผู้กระทำตั้งใจที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ นั้น เขาจะรู้สึกว่าเขาได้รับแรงเสริมให้กระทำ

3. ปัจจัยสนับสนุน (Able Factors) ประกอบด้วย

3.1) โอกาส (Opportunity) เป็นความเชื่อของผู้กระทำว่าสถานการณ์ที่เกิดขึ้นช่วยให้มีโอกาสเลือกกระทำ โอกาสมีอิทธิพลต่อการกระทำทางสังคมที่ผู้กระทำมีส่วนร่วมในการกระทำทางสังคมตามสถานการณ์นั้น

3.2) ความสามารถ (Ability) คือการที่ผู้กระทำรู้ถึงความสามารถของตนเองที่จะก่อให้เกิดผลสำเร็จในเรื่องนั้น ๆ ได้ ความสามารถจะนำไปสู่การกระทำทางสังคม เพราะรู้ด้วยตนเองว่าเขาสามารถที่จะทำได้ในสถานการณ์นั้น

3.3) การสนับสนุน (Support) หมายถึงสิ่งที่ผู้กระทำรู้ว่าจะได้รับหรือคาดหวังว่าจะได้จากคนอื่น ดังนั้นผู้กระทำจะกระทำเมื่อเขารู้สึกว่าเขามีสิ่งสนับสนุนให้กระทำ

จากปัจจัยต่าง ๆ ข้างต้นนี้ Reeder ได้อธิบายถึงแนวความคิดเกี่ยวกับปัจจัยหรือสาเหตุที่มีผลต่อการกระทำทางสังคม ดังนี้

1. ในสถานการณ์ของการกระทำทางสังคมจะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคคลหลายคน ซึ่งแต่ละคนก็จะมีเหตุผลแต่ละอย่างในการตัดสินใจในการกระทำ
2. บุคคลหรือองค์การจะตัดสินใจ หรือแสดงการกระทำบนพื้นฐานของกลุ่มเหตุผล ซึ่งผู้ที่ตัดสินใจเอง ได้คิดว่ามันสอดคล้องหรือตรงกับปัญหาและสถานการณ์นั้น
3. เหตุผลบางประการอาจจะสนับสนุนการตัดสินใจและเหตุผลบางประการอาจจะต่อต้านการตัดสินใจ
4. เหตุผลนั้นผู้ตัดสินใจเองจะตระหนักหรือให้น้ำหนักที่แตกต่างกันในการเลือกเหตุผลหรือปัจจัยที่จะมามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ
5. เหตุผลที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจนั้นอาจจะเป็นเหตุผลเฉพาะจากเหตุผลเพียงหนึ่งประการ หรือมากกว่าจากจำนวนเหตุผลหรือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำทั้ง 10 ประการที่กล่าวมาแล้ว
6. อาจจะมีเหตุผลสองหรือสามประการจากเหตุผลทั้ง 10 ประการ หรืออาจจะไม่มีเลยที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในทุกโอกาส
7. กลุ่มของปัจจัยหรือเหตุผลที่มีอิทธิพลต่อการกระทำทางสังคมนั้นย่อมจะมีการเปลี่ยนแปลงได้

8. สำหรับกรณีเฉพาะอย่างภายใต้การกระทำทางสังคมจะมีบ่อยครั้งที่มีการเลือกสองหรือสามทาง เพื่อที่จะสนองตอบต่อสถานการณ์นั้น

9. ผู้กระทำหรือผู้ตัดสินใจอาจจะเลือกทางเลือกโดยเฉพาะ ซึ่งแตกต่างออกไปในแต่ละคน

10. เหตุผลที่จะตัดสินใจ สามารถที่จะมองเห็นได้จากทางเลือกที่ถูกเลือกแล้ว นอกจากนี้แล้ว โสภา ชูนิกุลชัย, (2518) ได้กล่าวว่า การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ นั้นเป็นไปตามแบบอย่าง ตามวิถีของความกดดันทางสังคมที่มีต่อบุคคลนั้น ๆ รวมทั้งการได้รับคำแนะนำหรือการติดต่อกับบุคคล

สรุปได้ว่า การกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดของบุคคลนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยประการใดเพียงประการเดียว แต่ประกอบด้วยปัจจัยหลายประการซึ่งเป็นกลุ่มของเหตุผลมาช่วยสนับสนุน ดังนั้น การที่บุคคลตัดสินใจเข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมทางการศึกษา จะมีเหตุผลที่มาจากปัจจัยต่าง ๆ ช่วยสนับสนุนการตัดสินใจ ซึ่งเหตุผลนั้นอาจแปรเปลี่ยนไปได้ตามแต่ละบุคคลและในแต่ละสถานการณ์

แนวคิดของการมีส่วนร่วมและการเข้าร่วมของประชาชน

ปัจจุบันนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชนจะเป็นสิ่งที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง ในฐานะที่เป็นหลักและวิธีการพัฒนา "การมีส่วนร่วม" (Participation) เป็นคำที่ไม่สามารถให้คำจำกัดความที่ตายตัวได้ ดังเช่น อุ่นดา นพคุณ (2528) กล่าวว่า คำว่า "การมีส่วนร่วม" ก็เหมือนกับคำอื่น ๆ ในวงการพัฒนา เช่น หลักการเรื่องตนเป็นที่พึ่งแห่งตน (Self reliance) คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น การพัฒนาแบบผสมผสาน (Intregrated Development) การปกครองตนเอง (autommy) ส่วนไพรัตน์ เตชะรินทร์ (อ้างถึงใน ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์, 2527) ได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนดังนี้

1. ร่วมทำการศึกษา ค้นคว้าปัญหา และสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนรวมตลอดจนความต้องการของชุมชน

2. ร่วมคิดและสร้างรูปแบบของวิธีการพัฒนา เพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชน หรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชน

3. ร่วมวางแผนนโยบายหรือแผนงาน หรือโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อจัดและแก้ปัญหา และสนองความต้องการของชุมชน
4. ร่วมการตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
5. ร่วมจัดหรือปรับปรุงการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
6. ร่วมการลงทุนในกิจกรรม โครงการของชุมชน ตามขีดความสามารถของตนเอง
7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมาย
8. ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ทำไว้โดยเอกชนและรัฐบาล ให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

แมกซ์ โลว์เดอร์มิลค์ และดับบลิว โรเบิร์ต ไลโทส (Max Lowdermilk and W. Robert Laitos, 1980) ได้เสนอขั้นตอนของการมีส่วนร่วมไว้ 7 ขั้นตอนคือ

1. การสำรวจขั้นต้น (Preliminary Reconnaissance)
2. การศึกษาเพื่อจัดลำดับความสำคัญของปัญหา (Priority Problem Identification Studies)
3. การแสวงหาแนวทางแก้ไข (Search for Solutions)
4. การกำหนดแนวทางแก้ปัญหา (Assessment of Solutions)
5. การปฏิบัติตามโครงการ (Project Implementation)
6. การประเมินผลโครงการ (Formal Project Evaluation)
7. การพิจารณาทบทวนโครงการหรือดำเนินการให้บรรลุผล (Project Reconsideration of Completion)

ส่วนแนวคิดเรื่องการเข้าร่วมของประชาชนมีผู้เสนอความคิดไว้หลายท่านดังนี้

อาภรณ์พันธ์ จันทรสว่าง, (2525) ได้กล่าวถึงเหตุผลที่ทำให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมพร้อมกันว่า เป็นผลมาจากความเห็นพ้องต้องกันในเรื่องความต้องการและทิศทางของการเปลี่ยนแปลง ความเห็นพ้องต้องกันนั้นจะต้องมีมากพอจนเกิดการริเริ่มโครงการเพื่อปฏิบัติ กล่าวคือ ต้องเป็นการเห็นพ้องต้องกันของคนส่วนใหญ่ที่จะเข้าร่วมปฏิบัติการนั้น และเหตุผลที่คนมาร่วมปฏิบัติการได้จะต้องมีการตระหนักว่าปฏิบัติการทั้งหมดทำโดยกลุ่ม หรือในนามของกลุ่ม หรือกระทำผ่านองค์กร (Organization) ดังนั้นองค์กรจะต้องเป็นเสมือนตัวทำให้บรรลุถึง

ความเปลี่ยนแปลงที่ต้องการ

วิธีการที่จะช่วยให้เจ้าหน้าที่สามารถดึงกลุ่มประชาชนให้เข้าว่ร่วมนั้น Roger, (1969) ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ดังนี้

1. โครงการที่จัดทำขึ้น จะต้องแสดงให้กลุ่มเป้าหมายสนใจว่าจะสนองความต้องการส่วนบุคคลได้อย่างแท้จริง
2. จะต้องให้กลุ่มเป้าหมายนั้นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้มากที่สุด
3. การตัดสินใจของกลุ่มเป้าหมายนั้น จะต้องเป็นการตัดสินใจหรือเป็นความคิดของคนส่วนใหญ่ ไม่ขัดแย้งกับความเชื่อต่าง ๆ ของคนในชุมชนนั้น

ส่วนกรณีศึกษา ชมดี, (2524) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วมหมายถึง การมีส่วนร่วมในการปะทะสังสรรทางสังคม ซึ่งรวมทั้งการมีส่วนร่วมของตัวเอกบุคคล และการมีส่วนร่วมของกลุ่ม นอกจากนั้น ถวิล ธาราโกชน์ (อ้างถึงใน ศุภสิริ องค์กร์สกุล, 25๕3) ได้พูดถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าเป็นขบวนการทางประชาธิปไตยที่ประชาชนสามารถกำหนดความต้องการของตัวเองด้วยตัวเอง และเพื่อตัวเอง แต่การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการต่าง ๆ หรือกิจกรรมทางสังคมนั้น จะมีอยู่มากมายหลายสาเหตุด้วยกัน เช่น เข้าร่วมเพราะต้องการเผยแพร่ความคิดเพื่อการแสวงหาความรู้ ต้องการพักผ่อน ต้องการพบเพื่อนต่างเพศ หรือจากการที่พวกเขาเรียนรู้ประโยชน์ที่เขาได้รับจากการเข้ามามีส่วนร่วมซึ่งเกิดจากการแลกเปลี่ยนกันระหว่างผู้เข้าร่วมด้วยกัน หรือการได้รับความช่วยเหลือจากผู้เข้าร่วมคนอื่น ๆ ด้วย (Goodenough, 1966)

จากแนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมนี้สรุปได้ว่า ในการให้ประชาชนมีส่วนร่วมนั้นเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และร่วมกระทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีหลายสาเหตุด้วยกัน เช่น ต้องการแสวงหาความรู้ ต้องการมีเพื่อน จากขอบเขตของการมีส่วนร่วมดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสามารถใช้เป็นแนวทางในการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของประชาชนในการเข้าร่วมโครงการการศึกษาต่อเนื่อง เพราะโครงการการศึกษาต่อเนื่องจะเกิดขึ้นได้ก็เนื่องจากการมีส่วนร่วม และการเข้าร่วมโครงการของประชาชน ดังนั้นการที่ประชาชนในชุมชนให้ความร่วมมือ (Cooperation) และใช้ประโยชน์จากบริการที่โครงการจัดไว้ให้ ก็ถือว่าโครงการนั้น ๆ ประสบผลสำเร็จ และลุล่วงไปด้วยดีตามวัตถุประสงค์

ประสงค์ที่ได้วางไว้

จากความหมาย กระบวนการ และทฤษฎีการตัดสินใจ ทฤษฎีการกระทำทางสังคม และแนวคิดของการมีส่วนร่วมและการเข้าร่วมของประชาชน จะเห็นได้ว่า การที่บุคคลตัดสินใจเข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมทางการศึกษา ย่อมขึ้นอยู่กับเหตุผลหรือปัจจัยหลายด้าน เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมทางการศึกษานั้น ๆ พฤติกรรมการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการการศึกษาต่อเนื่องที่จัดขึ้น โดยมหาวิทยาลัยรามคำแหงก็เช่นเดียวกันที่มีเหตุจูงใจเช่น ความต้องการ ความสนใจ ความทันสมัย ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ สภาพสังคม ความนิยม บุคคลรอบข้างที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสื่อมวลชนต่าง ๆ เป็นมูลเหตุจูงใจให้บุคคลตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ เช่นความต้องการส่วนตัวบางประการจะได้รับการตอบสนอง เป็นต้นว่า ได้รับเกียรติ มีคนยกย่อง หรือได้รับผลประโยชน์บางประการ ดังความต้องการชั้นที่ 3 และชั้นที่ 4 ของ (Maslow) (เชียรศรี วิวิธสิริ, 2527) ที่ว่าทุกคนต้องการความรักจากผู้อื่นต้องการที่จะให้และรับความรักมีไมตรีจิตซึ่งกันและกัน ประารถนาที่จะเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ ตลอดจนความต้องการได้รับการยกย่อง มีเกียรติชื่อเสียง หรือความต้องการที่จะเห็นคุณค่า และความสามารถของตนเอง เป็นการประเมินผลตนเอง ได้รู้ว่าตนเองมีค่า ทุกคนในสังคมยอมรับนับถือให้เกียรติยกย่อง เกิดความรู้สึกเชื่อมั่น ยอมรับนับถือตัวเอง ดังนั้นการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของประชาชนในการเข้าร่วมโครงการการศึกษาต่อเนื่องที่จัดขึ้นโดยมหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยศึกษาปัจจัย 7 ด้าน ได้แก่

1. ด้านความต้องการส่วนบุคคล
2. ด้านความทันสมัย
3. ด้านผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ
4. ด้านสภาพสังคม
5. ด้านความนิยม
6. ด้านบุคคลรอบข้างที่เกี่ยวข้อง
7. ด้านสื่อมวลชนต่าง ๆ

ก่อนที่จะศึกษารายละเอียดของปัจจัยทั้ง 7 ด้านนั้น ควรทำความเข้าใจกับความหมายและลักษณะของแรงจูงใจก่อน เพราะแรงจูงใจทำให้บุคคลตัดสินใจทำพฤติกรรมอย่างหนึ่ง

อย่างใด หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดไปสู่พฤติกรรมอีกอย่างหนึ่งได้

มีผู้ให้ความหมายของแรงจูงใจไว้มากมาย เช่น พวงจันทร์ ดุลล์มพะ, (2512) ได้ให้ความหมายของแรงจูงใจว่า หมายถึง สภาวะความพร้อมของอินทรีย์ที่จะเริ่มพฤติกรรมเชื่อมโยงต่อเนื่องกัน ส่วนสมพงษ์ เกษมสิน, (2516) ให้ความหมายของแรงจูงใจว่า เป็นวิธีการที่จะชักนำให้บุคคลตัดสินใจกระทำตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดวงเดือน พันธุนาวิน, (2518) ได้ให้ความหมายของแรงจูงใจว่าเป็นปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลเป็นแรงผลักดัน ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมและควบคุมพฤติกรรม อุ่นตา นพคุณ, (2527) ได้กล่าวถึงแรงจูงใจในความหมายของบรันดเก (Brundage) และแมคเคอร์แลคเชอร์ (Mackeracher) ว่าเป็นแนวโน้มภายในตัวของบุคคลแต่ละคนที่ทำให้เกิดระบบแห่งพฤติกรรมขึ้น ส่วนกิลฟอร์ดและเกรย์ (Guilford & Gray, 1970) ได้ให้ความหมายของแรงจูงใจว่าเป็นสิ่งเร้าที่นำช่องทางและเสริมสร้างความปรารถนาในการประกอบกิจกรรมของมนุษย์ ส่วนกูด (Good, 1973) ได้ให้ความหมายของแรงจูงใจว่าหมายถึง กระบวนการเร้าและสนับสนุนให้บุคคลกระทำกิจกรรมอย่างมีระบบ นอกจากนั้น สุขชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม, (2518) ได้พูดถึงความสำคัญของแรงจูงใจว่า เป็นสิ่งที่ทำให้บุคคลเกิดพลังที่จะแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ อันจะทำให้เกิดการกระทำหรือไม่กระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด และทำให้เกิดความพร้อมในการเรียนได้เป็นอย่างดี ซึ่งชัยนาถ นาคบุปผา, (2527) ได้กล่าวในอีกทัศนะหนึ่งว่า แรงจูงใจเป็นสิ่งที่มิอิทธิพลต่อการเรียนและการทำงานของบุคคลเป็นอย่างมาก หากผู้เรียนหรือผู้ทำงานได้รับแรงจูงใจหรือมีแรงจูงใจในระดับสูง ย่อมทำให้พวกเขา มีความตั้งใจเรียน หรือตั้งใจทำงานอย่างเต็มความสามารถโดยไม่มีข้อข้อ

สรุปได้ว่า แรงจูงใจหมายถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นเหตุสำคัญในการจูงใจบุคคล ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดออกมาเพื่อตอบสนองความต้องการหรือเพื่อตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดของบุคคล ส่วนความสำคัญของแรงจูงใจนั้น ทำให้เกิดความพร้อมในการเรียน และนำไปสู่ความตั้งใจที่จะให้สำเร็จตามที่คาดหวังไว้

ลักษณะของแรงจูงใจ

ดวงเดือน พันธุนาวิน, (2518) ได้แบ่งแรงจูงใจออกเป็น 2 ลักษณะคือ

1. แรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) หมายถึง สภาวะของบุคคลที่มีความต้องการหรือการแสดงพฤติกรรมบางอย่างตามความชอบของตัวเอง เพราะฉะนั้นบุคคลใดก็ตามที่มีแรงจูงใจภายใน ย่อมจะแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ด้วยความพอใจและยินดีในงาน และนักจิตวิทยาเชื่อว่า แรงจูงใจภายในมีความสำคัญมากกว่าแรงจูงใจภายนอก

2. แรงจูงใจภายนอก (Extrinsic Motivation) หมายถึง สภาวะของบุคคลที่ได้รับการกระตุ้นจากภายนอก ทำให้มองเห็นจุดหมายปลายทาง และนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมของบุคคลโดยทั่วไป นักจิตวิทยาเชื่อว่า การแสดงพฤติกรรมของบุคคลส่วนใหญ่เกิดจากแรงจูงใจภายนอกเกือบทั้งสิ้น

ส่วนปฐม นิคมานนท์, (2518) ได้แบ่งแรงจูงใจเป็น 3 ประเภทคือ

1. แรงจูงใจด้านร่างกาย (Physical Motives) เป็นแรงจูงใจที่ติดตัวมาแต่กำเนิด และมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตอันเกิดจากความเปลี่ยนแปลงภายในเพื่อรักษาภาวะปกติของร่างกาย ซึ่งเกิดจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมภายนอก ความต้องการภายในเนื้อเยื่อและอิทธิพลของสารฮอร์โมนในเม็ดเลือด แรงจูงใจด้านร่างกายที่สำคัญได้แก่ แรงขับจากความหิว แรงขับจากการกระหายน้ำ แรงขับเพื่อหลีกเลี่ยงความเจ็บปวด แรงขับที่เกิดจากความต้องการทางเพศ และแรงขับในการเป็นแม่

2. แรงจูงใจทั่วไปที่ไม่ใช่การเรียนรู้ (Unlearned General Motives) เป็นแรงจูงใจที่ไม่ได้เกิดจากการเรียนรู้และไม่ได้เกิดจากความเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย แต่เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากความอยากรู้อยากเห็น อยากรู้ การเคลื่อนไหวหรือทำกิจกรรม ต้องการสำรวจสิ่งต่าง ๆ ได้แก่ ความต้องการเคลื่อนไหวและทำกิจกรรมต่าง ๆ ความอยากรู้อยากเห็น ความต้องการที่จะควบคุมหรือจัดกระทำกับสิ่งต่าง ๆ ความต้องการได้รับการตอบสนองจากประสาธสัมพันธ์ต่าง ๆ ความต้องการความรัก ความอบอุ่น และความต้องการกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง

3. แรงจูงใจทางสังคม (Social Motives) เป็นแรงจูงใจที่เกิดจากการเรียนรู้ ไม่ใช่ติดตัวมาแต่กำเนิด เกิดขึ้นเพราะการที่บุคคลได้เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม เนื่องจากคนเป็นสัตว์สังคม ดังนั้นพฤติกรรมส่วนใหญ่จึงได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อม เช่น ตัวบุคคล สถาบันต่าง ๆ วัฒนธรรม ค่านิยม ความนึกคิด ความเชื่อถือ ขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา เป็นต้น แรง

จิตใจทางสังคมที่สำคัญได้แก่ ความต้องการได้รับความสำเร็จ ความต้องการเป็นพวกพ้อง หรือมีความผูกพันกับบุคคลอื่น ความต้องการให้สังคมยอมรับ ความต้องการตำแหน่งและฐานะทางสังคม และความก้าวร้าว

ส่วนมนุษย ทัศนะวิวัฒนา, (2525) ได้อธิบายแรงจูงใจไว้ 2 ลักษณะคือ

1. แรงจูงใจที่เกิดจากทางร่างกาย เช่น ความหิว ความกระหาย ความต้องการทางเพศ ความต้องการนอนหลับ นึกผ่อน การหลีกเลี่ยงความเจ็บปวด เป็นต้น

2. แรงจูงใจที่เกิดจากอิทธิพลทางสังคม บุคคลจะเริ่มมีแรงจูงใจประเภทนี้ได้เพื่อได้เข้าสู่สังคม เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากการมีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือมนุษย์สัมพันธ์ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม ความเชื่อ เป็นต้น ซึ่งได้แก่ ความต้องการได้รับการยอมรับ นับถือ ยกย่อง และสรรเสริญ เห็นตนเองเป็นคนสำคัญและมีค่า ความเชื่อมั่นในตนเอง ความรู้สึกอยากมีอำนาจ ความอิสระ มีความรู้ ความสำเร็จในชีวิต และความต้องการในด้านสถานภาพหรือตำแหน่งหน้าที่

สำหรับถวิล เกื้อกุลวงศ์, (2528) ได้อธิบายว่าแรงจูงใจประกอบด้วยลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. แรงจูงใจด้านความมั่นคง มักอยู่ในรูปของจิตสำนึกและจิตใต้สำนึก ความมั่นคงในรูปของจิตสำนึกนั้นได้มาจากความต้องการความปลอดภัย ส่วนความมั่นคงในรูปของจิตใต้สำนึกนั้น เป็นสิ่งที่ได้พัฒนามาตั้งแต่เด็ก โดยการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่อยู่ใกล้ชิด ที่ทำให้บุคคลเป็นคนที่มีความมั่นใจหรืออ่อนแอ

2. แรงจูงใจด้านสังคม เนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์สังคม จึงต้องการติดต่อสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และมีการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น เพื่อจะได้เป็นส่วนหนึ่งของสังคม และได้รับการยกย่องการที่บุคคลติดต่อสัมพันธ์กันนั้น มิใช่เพื่อมิตรภาพอย่างเดียวเสมอไป หากแต่ต้องการให้ผู้อื่นยอมรับ ศรัทธา และเชื่อถือ

3. แรงจูงใจด้านชื่อเสียง แรงจูงใจด้านนี้มีมากขึ้นทุกทีในสังคมไทย โดยเฉพาะสังคมระดับชนชั้นกลาง ความต้องการด้านชื่อเสียงในระดับเพื่อน หรือในระดับชุมชนเท่านั้น แต่บางคนก็อาจแสวงหาชื่อเสียงในระดับชาติหรือระดับโลก

4. แรงจูงใจด้านอำนาจ อำนาจเป็นศักยภาพแห่งอิทธิพลของบุคคล แบ่งเป็น 2

ประเภท คือ อำนาจตามตำแหน่ง และอำนาจส่วนตัว เช่น บุคคลที่สามารถทำให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม เพราะตำแหน่งหน้าที่นั้น แสดงว่าเป็นผู้มีอำนาจตามตำแหน่ง ส่วนบุคคลที่สามารถทำให้ผู้อื่นปฏิบัติตามได้เนื่องจากบุคลิกภาพและพฤติกรรม แสดงว่าเป็นผู้มีอำนาจส่วนตัว แต่บางคนก็เป็นเจ้าของอำนาจทั้งสองประเภท

5. แรงจูงใจด้านความสามารถ ความสามารถหมายถึงการควบคุมองค์ประกอบสิ่งแวดล้อมทั้งทางกายภาพและสังคม ความรู้สึกด้านความสามารถเกี่ยวข้องกับใกล้ชิดกับ มโนทัศน์ ด้านความคาดหวัง บุคคลจะมีความสามารถหรือไม่นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับความสำเร็จและความล้มเหลวในอดีต ถ้าความสำเร็จอยู่เหนือความล้มเหลว ความรู้สึกด้านความสามารถจะมีแนวโน้มสูง ทำให้บุคคลมองโลกในแง่บวก และมองสถานการณ์ต่าง ๆ ว่าเป็นสิ่งที่ท้าทาย น่าสนใจ และสามารถที่จะเอาชนะได้ แต่ถ้าความล้มเหลวอยู่เหนือความสำเร็จแล้ว จะทำให้บุคคลมองโลกในทางลบ และบุคคลที่มีความรู้สึกด้านความสามารถต่ำ จะไม่มีเหตุจูงใจที่จะ

สรุปได้ว่า แรงจูงใจของบุคคลสามารถแบ่งเป็นหลายลักษณะแต่โดยทั่วไปแบ่งเป็น 2 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ แรงจูงใจภายใน เกิดขึ้นภายในตัวบุคคลทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ด้วยความพอใจ ส่วนแรงจูงใจภายนอกเกิดจากภายนอกตัวบุคคล ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่ได้รับจากสิ่งแวดล้อม ทำให้มองเห็นจุดหมายปลายทาง แรงจูงใจส่วนใหญ่เกิดจากภายนอกตัวบุคคล จะเห็นได้ว่าความหมายและลักษณะของแรงจูงใจกว้างและครอบคลุมไปถึงพฤติกรรมทุกประเภทของมนุษย์เช่นนี้ การศึกษาเรื่องแรงจูงใจที่เป็นมูลเหตุที่ทำให้ประชาชนตัดสินใจเข้าร่วมโครงการการศึกษาต่อเนื่องของผู้วิจัย จึงขอเป็นเฉพาะตัวแปรลักษณะที่ผู้วิจัยคิดว่ามีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดพฤติกรรมของบุคคลที่ตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ ซึ่งตัวแปรเหล่านี้ได้แก่ ความต้องการส่วนบุคคล ความทันสมัย ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ สภาพสังคม ความนิยม บุคคลรอบข้างที่เกี่ยวข้อง และสื่อมวลชนต่าง ๆ

ด้านความต้องการส่วนบุคคล

เชียรศรี วิวิธสิริ, (2527) ได้กล่าวถึงทฤษฎีแรงจูงใจของมนุษย์ของ Maslow ว่า ทฤษฎีนี้อยู่ในลักษณะลำดับขั้นของความต้องการ (hierarchy of needs) ซึ่งมีอยู่ 5 ชั้น ดังนี้

1. ความต้องการด้านร่างกาย (Physical Needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐาน

หรือเป็นสิ่งจำเป็นต่อการอยู่รอดของมนุษย์ เช่น ความต้องการอาหาร น้ำ อากาศ ที่อยู่อาศัย เป็นต้น

2. ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) เป็นความต้องการให้ตนเองมีความปลอดภัยในชีวิต

3. ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ (Belonging and love Needs) ความต้องการที่จะให้ผู้อื่นรัก ต้องการความอบอุ่น มีส่วนร่วมในความรับผิดชอบ ร่วมเป็นเจ้าของกิจการต่าง ๆ เข้าร่วมเป็นสมาชิกในหมู่คณะ เป็นต้น

4. ความต้องการได้รับการยกย่องนับถือ (Esteem Needs) เป็นความต้องการด้านชื่อเสียง ความร่ำรวย ฐานะทางสังคม การยอมรับนับถือตนเอง การยอมรับจากสังคม เป็นต้น

5. ความต้องการลััจจการแห่งตน (Needs for Self-Actualization) เป็นความต้องการที่จะเข้าใจในสังคม ได้แก่ ความต้องการเข้าใจในตนเองอย่างถ่องแท้ เข้าใจความเป็นจริงของชีวิต เป็นต้น

ความต้องการของมาสโลว์นี้จะเกิดเป็นลำดับขึ้นไปจากต่ำไปสู่ชั้นสูงเสมอ

จากการสำรวจหาเหตุผลที่ทำให้ผู้ใหญ่เข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมทางการศึกษาของสถาบันการศึกษาผู้ใหญ่แห่งชาติของประเทศอังกฤษ (National Institute for Adult Education, 1970) พบว่าเหตุผลที่ผู้ใหญ่เข้าเรียนคือ เพื่อพัฒนาตนเองทั้งด้านอาชีพและความรู้ ส่วนวิกิร ตัดทวุทไค และรักขณา กางกรณ, (2529) ได้กล่าวถึงข้อเขียนของ ฮูล (Houle) เกี่ยวกับเหตุผลที่บุคคลเข้าร่วมกิจกรรมทางการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่องในด้านกิจกรรมกลุ่มพบว่า ผู้ใหญ่จำนวนมากที่เข้าร่วมกิจกรรมทางการศึกษา เพราะว่าพอใจในการที่จะได้อยู่ในสภาพแวดล้อมทางการศึกษา และมีความสัมพันธ์กับสมาชิกในกลุ่มต่าง ๆ ถือว่ากิจกรรมทางการศึกษาเป็นกิจกรรมทางสังคม ทำให้ได้พบปะเพื่อนฝูงมากขึ้น ดังนั้นการพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนประสบการณ์ จึงถือเป็นแรงจูงใจหรือสิ่งจูงใจพื้นฐาน ที่ทำให้ผู้ใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมทางการศึกษา สำหรับกรมการศึกษานอกโรงเรียน, (2530) ได้กล่าวถึงงานวิจัยของ จอห์นสตัน และริเวรา (Johnstone และ Rivera) เกี่ยวกับการเข้าร่วมเรียนรู้การศึกษาผู้ใหญ่ในสหรัฐอเมริกาว่าเกิดจากแรงกระตุ้นสำคัญคือ เพื่อพบคนที่น่าสนใจและเพื่อนใหม่ ๆ

เพื่อจะได้พัฒนาบุคลิกภาพ และความสัมพันธ์ทางด้านส่วนตัว และเชคเตอร์ (Schacter 1959) ได้ทำการวิจัยพบว่ามูลเหตุจูงใจให้บุคคลเข้าร่วมในกลุ่มใดนั้น เกิดจากความต้องการอยากจะได้เผยแพร่แนวความคิดของตนร่วมกับผู้อื่น เป็นความต้องการเพื่อนหรือหาพวกที่มีความเชื่อคล้าย ๆ กัน เพื่อตนเองจะได้ไม่โดดเดี่ยว

สำหรับประเทศไทยนั้น ไพบูลย์ หล้าคำแก้ว, (2525) ได้ศึกษาเหตุผลที่ทำให้ประชาชนสมัครเข้าเรียนการศึกษาผู้ใหญ่ แบบกลุ่มสนใจทางวิทยุไปรษณีย์พบว่า มีเหตุผลด้านส่วนตัว ได้แก่ ต้องการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ต้องการนำความรู้ไปประกอบอาชีพ ส่วนแรงจูงใจที่ส่งผลให้อาสาสมัครตัดสินใจเข้าร่วมโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตเพื่อชาวชนบทในจังหวัดนครราชสีมา พบว่าอาสาสมัครเห็นความสำคัญของการรู้หนังสือ ต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น และภูมิใจที่ได้ทำประโยชน์กับท้องถิ่น

จะเห็นได้ว่าความต้องการส่วนบุคคลนั้นเป็นสาเหตุสำคัญของแรงจูงใจที่ทำให้บุคคลตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ เช่นความต้องการ ความสนใจ และทัศนคติ

ด้านความทันสมัย

สำหรับแนวคิดด้านความทันสมัย บุญเลิศ ศุภติติก (อ้างถึงในเนนฤมล ลีละบุตร, 2530) ได้กล่าวว่า การที่บุคคลจะพัฒนาเป็นคนสมัยใหม่ (Modernman) จะต้องมีความรู้สันทัดทางจิตวิทยา หรือความรู้สันทัดทางจิต ทัศนคติ และพฤติกรรมบางอย่าง คุณสมบัตินี้บางครั้งก็เรียกรวมว่าความทันสมัย (Modernity) และกระบวนการที่ทำให้บุคคลพัฒนาจนมีคุณสมบัตินั้นเรียกว่า การทำให้ทันสมัย (Modernization)

โรเจอร์ส์และสเวนนิ่ง (Roger and Svenning, 1969) ได้ให้นิยามว่าการทำให้ทันสมัย (Modernization) หมายถึงกระบวนการที่บุคคลเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตจากแบบโบราณมาเป็นแบบที่สลับซับซ้อนขึ้น และได้มีการศึกษาชาวนาในกลุ่มประเทศละตินอเมริกา โดยพบว่า ปัจจัยที่ช่วยให้บุคคลมีความทันสมัยนั้นขึ้นอยู่กับความรู้หนังสือ (Literacy) การเปิดรับ

สื่อมวลชน (Mass Media-Exposure) การมีประสบการณ์ภายนอกสังคม (Cosmopolitaness) การเข้าใจบทบาทของผู้อื่น (Empathy) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motivation) ความเชื่อถือโชคชะตา การยอมรับนวัตกรรม (Innovaiveness) ความรู้ทางการเมือง (Political knowledge) และความมุ่งหวัง (Aspiration) ของบุคคลนั้น และเนื่องจาก คำว่าความทันสมัยเป็นคำที่กว้างมากจึงไม่มีคำอธิบายใด ๆ ที่มีความถูกต้องสมบูรณ์จนเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป นักสังคมวิทยาและนักจิตวิทยาได้พยายามค้นคว้าวิจัยกันมาก อาทิเช่นบุคคลที่มีชีวิตลักษณะที่ทันสมัยนั้น จะเป็นผู้ที่ขยันขันแข็ง ไม่นิ่งเฉย ชอบต่อสู้ดิ้นรนในการดำเนินชีวิต มีการวางแผนหรือโครงการต่าง ๆ ที่มีความสำคัญไว้ล่วงหน้า มักแสดงความสนใจกับปัญหาของสังคม ต้องการติดตามข่าวคราวต่าง ๆ ทางสื่อมวลชนอยู่เสมอ ชาวที่สนใจมักเป็นชาวที่สัมพันธ์กับชีวิตความเป็นอยู่ ชาวของทางราชการมากกว่าชาวประเภทบันเทิง ชอบออกไปติดต่อกับสถานที่นอกหมู่บ้านของตน เดินทาง ไปสู่เมืองใหญ่มากกว่าบุคคลปกติโดยทั่วไป นอกจากนี้ โรเจอร์สและสเวนนิ่ง ได้ศึกษาพบว่า บุคคลที่มีความทันสมัยจะมีการยอมรับนวัตกรรม (Innovativeness) เร็วกว่าบุคคลที่จัดอยู่ในประเภทรับนวัตกรรมช้า

จากการศึกษาเปรียบเทียบในประเทศอาเจนตินา ซิลี ปากีสถานตะวันออก อินเดีย และไนจีเรีย ของอเล็กซ์ อินเคเลส และเดวิด เอชสมิทซ์ (Alex Inkeles and David H. Smith; 1976) ในการวิเคราะห์ถึงปัจจัยภายในตัวบุคคลที่มีความทันสมัย ซึ่งอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าเป็นผู้ที่มีความพร้อมในการยอมรับประสบการณ์ใหม่ ๆ (Openness to new experience) ที่มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (The readiness for social change) มีความเจริญทางความคิด (The real of the growth of opinion) มีการรับข่าวสาร (Information) ทางด้านเวลา (time) จะมีความสนใจต่ออนาคตมากกว่าอดีต มีเป้าหมายในชีวิตของตนเองที่จะทำอะไรอย่างมีประสิทธิภาพ (Efficiency) มีการวางแผน (Planning) ต่อการดำเนินชีวิตของตนเองและต่อกิจกรรมอื่น ๆ เชื่อในเรื่องต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล (Calculability) มีความมุ่งหวังในด้านการศึกษาและอาชีพ (Aspiration, education and occupational) และมีความเคารพในสิทธิผู้อื่น ส่วน คาสส์ (Kahl, 1968) ได้สรุปลักษณะของคนทันสมัยไว้คือ 1. ขยัน ไม่นิ่งเฉย 2. วางแผนชีวิตล่วงหน้ามั่นใจในความสำเร็จ 3. ไม่ชอบเล่นพรรคเล่นพวก 4. เป็นตัวของตัวเองไม่กังวลต่อความเห็นของ

ผู้อื่น 5. ชอบทำงานในเขตเมืองใหญ่ 6. ติดตามข่าวคราวสนใจปัญหาสังคม

งานวิจัยเรื่องความทันสมัยของบุคคลที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการ ดังเช่น ยุกติชัยภักดิ์, (2523) พบว่าการยอมรับการปลูกฝ้ายพันธุ์ใหม่เร็วหรือช้าไม่มีความสัมพันธ์กับความเป็นคนทันสมัย และทับทิม แสงจักร, (2527) ศึกษาพบว่าปัจจัยด้านความทันสมัยเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับการเข้าเป็นสมาชิกโครงการส่งเสริมการเลี้ยงกุ้งก้ามกรามในเขตชลประทาน และประคอง เอี่ยมสำอางค์, (2526) พบว่าปัจจัยด้านความทันสมัยของบุคคลมีความสัมพันธ์กับผลผลิตข้าวต่อไร่

จะเห็นได้ว่าลักษณะความทันสมัยเป็นจิตลักษณะอีกประเภทหนึ่งซึ่งน่าจะเกี่ยวข้องกับ การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการของบุคคล ถ้าบุคคลมีความทันสมัย ก็ย่อมจะต้องถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้ตัดสินใจเข้าร่วมโครงการได้มากกว่าบุคคลที่ไม่มีความทันสมัย

ด้านผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การที่บุคคลจะเลือกเข้าร่วมสมาคมหนึ่งสมาคมใดหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับว่าเขาคิดว่า เขาจะได้รับประโยชน์อะไรบ้างและจะต้องเสียอะไรบ้าง เขาจะเลือกเข้าสมาคมก็ต่อเมื่อผล ได้้นั้นมากกว่าผลเสีย และทฤษฎีทางสังคมวิทยา (Sociological theoris) หลายทฤษฎียัง ได้อธิบายถึงพฤติกรรมของมนุษย์ว่า การที่มนุษย์นั้นได้มีพฤติกรรมหรือกระทำการหนึ่งสิ่งใดลงไป นั้น ทำโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้บรรลุถึงความต้องการ (needs) วัตถุประสงค์ (objectives) ประโยชน์ของตน (interest) นักสังคมวิทยาที่มีความคิดเห็นเช่นนี้ ได้แก่ Freud, Small, Thomas, Tolman และ Maslow บางทฤษฎีก็ให้เหตุผลของพฤติกรรมของมนุษย์โดยเน้นถึง บรรทัดฐาน (norms) และความคาดหวัง (expectation) โดยอธิบายว่ามนุษย์เราที่อยู่ใน สังคมจะต้องปฏิบัติตามหรือตัดสินใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้สอดคล้องกับบรรทัดฐานของสังคมนั้น ในบางกรณีบุคคลอาจตัดสินใจลงไปโดยต้องการที่จะสร้างความพอใจให้ผู้อื่น หรือปฏิบัติตามที่ผู้อื่น ได้คาดหวังไว้ นักทฤษฎีที่มีความคิดเห็นเช่นนี้ได้แก่ Mead Linton Cottirell, Sherif และ Bates (จิรวรรณ กาญจนจิตรา, 2523) นอกจากนั้น วรูม (Vroom, 1970) ได้กล่าวถึงทฤษฎีความคาดหวังว่าบุคคลจะกระทำการใดก็ตามก็ขึ้นอยู่กับ ผลตอบแทนที่ได้รับ ความพอใจ และไม่พอใจต่อผลตอบแทนที่ได้รับ และผลตอบแทนที่ได้รับเมื่อเปรียบเทียบกับผู้อื่น ส่วนไฮแมนส์ กล่าวไว้ว่า บุคคลจะกระทำกิจกรรมใดก็ตามย่อมมีความคาดหวังในรางวัลหรือสิ่งตอบแทนเสมอ

จากการศึกษางานวิจัยของ ลัดดาวัลย์ อนุกุล, (2522) เรื่องปัจจัยบางประการที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคมสงเคราะห์ของสตรีอาสาสมัคร ซึ่งพบว่า การที่สตรีเข้ามาร่วมในกิจกรรมอาสาสมัครสังคมสงเคราะห์โดยส่วนใหญ่มุ่งหวังที่จะได้รับเข็มเชิดชูเกียรติ และเครื่องราชอิสริยาภรณ์ คิดเป็นร้อยละ 41.3 ของความมุ่งหวังในด้านต่าง ๆ และต้องการการยอมรับและยกย่องจากการที่ได้ทำประโยชน์แก่สังคมเป็นอันดับรอง ส่วนผู้ทำหน้าที่อาสาสมัครด้วยใจรักและศรัทธาโดยไม่มุ่งหวังสิ่งใด ๆ มีจำนวนน้อยมาก ซึ่งตรงกับผลการศึกษาของ วัธนีย์วรรณ วรณวิทยา เรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของสตรีในสหภาพแรงงานประเภทกิจการสิ่งทอ สิ่งถัก เครื่องแต่งกาย หนังสือพิมพ์ และผลิตภัณฑ์หนังสือพิมพ์ในเขตกรุงเทพมหานคร, (2525) พบว่า แรงงานสตรีที่มีความคาดหวังในผลประโยชน์ที่ได้รับจากสหภาพแรงงานสูง จะเข้ามามีส่วนร่วมในสหภาพแรงงานมากกว่าแรงงานสตรีที่มีความคาดหวังในผลประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ของสหภาพแรงงานในระดับต่ำ นอกจากนี้ ปฐม นิคมานนท์, (2528) ได้อ้างถึงผลการสำรวจในประเทศอังกฤษ โดยสถาบันการศึกษาผู้ใหญ่แห่งชาติว่า เหตุผลที่ผู้ใหญ่เข้าเรียนก็เพื่อได้รับการเลื่อนชั้น เลื่อนตำแหน่ง หรือเพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น และสุตารา ดิษฐากร, (2535) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อของข้าราชการ พบว่าความต้องการมีเกียรติยศชื่อเสียงมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจศึกษาต่อระดับปริญญาโทของข้าราชการ

จะเห็นได้ว่าประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับหรือความคาดหวังนั้น เป็นปัจจัยประการหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของบุคคลที่ทำให้บุคคลตัดสินใจเข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมใด ๆ ดังนั้นการที่ประชาชนตัดสินใจเข้าร่วมโครงการการศึกษาต่อเนื่องย่อมขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับด้วยเช่นกัน

ด้านสภาพสังคม

จากการที่ได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของบุคคลในการเข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมการศึกษาด้านสภาพสังคมทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ปรากฏว่ายังไม่มีเอกสารแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง อ้างอิงที่ชัดเจนว่า ได้มีการศึกษาในด้านดังกล่าว นอกจากพบว่า เจือจันทร์ จงสถิตย์อยู่, (2525) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนนั้นพบว่าขึ้นอยู่กับฐานะทางเศรษฐกิจ จำนวนค่าใช้จ่ายในการเข้าศึกษา ส่วนประภาศรี มานะ, (2528)

พบว่าความสะดวกในการเดินทางมีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจศึกษาต่อในโปรแกรมการศึกษาผู้ใหญ่ ซึ่ง โกลด์ คำเต็ม, (2531) ศึกษาพบว่าสาเหตุที่สนับสนุนการเข้าร่วมในโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทของประชาชนนั้น ได้แก่ ด้านสภาพส่วนตัว เศรษฐกิจและสังคม ส่วนครอส และแวลเลย์ (Darkenwall & Marrian) 1982 ได้ศึกษาเหตุผลการศึกษาผู้ใหญ่พบว่า มีด้านชุมชนและด้านสังคม นอกจากนั้น ลีริกุล เกียรติกุล, (2536) ได้กล่าวว่าประชาชนบางคนอาจจะเข้าร่วมในโครงการเพราะมีโอกาสเปิดให้ เช่นมีเวลาว่างในขณะที่มีการดำเนินงานในโครงการ

ดังนั้นผู้วิจัยจึง ได้นำแนวคิด และผลงานวิจัยที่กล่าวมาแล้วข้างต้นมาประยุกต์เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ในสังคมยุคปัจจุบันที่ผู้วิจัยคิดว่าน่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของประชาชนในการเข้าร่วมโครงการการศึกษาต่อเนื่องที่จัดขึ้นโดยมหาวิทยาลัยรามคำแหง ในด้านสภาพสังคม ได้แก่ การมีเวลาว่างในช่วงจัดโครงการ ค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมโครงการ ระยะเวลาในการเข้าร่วมโครงการ ความสะดวกในการเข้าร่วมโครงการ ความเหมาะสมของกิจกรรมในโครงการ สภาพแวดล้อมของสถานที่จัดโครงการ เป็นต้น

ด้านความนิยม

จากการที่ได้ศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของบุคคลในการเข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมการศึกษา ด้านความนิยม ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศปรากฏว่ายังไม่มีเอกสารแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง อ้างอิงที่ชัดเจนว่าได้มีการศึกษาในด้านดังกล่าว นอกจาก เจ้อจันท์ จงสถิตย์อยู่, (2525) พบว่า ความมีชื่อเสียงด้านคุณภาพของการจัดการศึกษา เป็นปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนของบุคคล ส่วนวิลาวรรณ รัตนเศรษฐากุลและคณะ, (2530) ได้อ้างถึงงานวิจัยของ เบริกสเตน (Bergsten) ซึ่งได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าเรียนของนักเรียนผู้ใหญ่ในสวีเดน พบว่าปัจจัยบางประการที่กระตุ้นให้ประชากรเข้าร่วมโครงการการศึกษาผู้ใหญ่ คือกิจกรรมในโครงการนั้น ๆ ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน เนื้อหาวิชา เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน ไม่ว่าจะ เป็นด้านการทำงาน หรือด้านความเป็นอยู่ และสมคิด อิศระวัฒน์, (2531) ได้อ้างถึงความคิดของครอส (Cross) ว่าการที่คนเราตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมทางการศึกษาหรือไม่เกี่ยวข้องกับมูลเหตุคือ ค่านิยมที่บุคคลยึดถือ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดและผลงานวิจัยที่กล่าวมาแล้วข้างต้นมาประยุกต์เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ในสังคมยุคปัจจุบัน ที่ผู้วิจัยคิดว่าน่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของประชาชนในการเข้าร่วมโครงการการศึกษาต่อเนื่องที่จัดขึ้น โดยมหาวิทยาลัยรามคำแหง ด้านความนิยม ได้แก่ความมีชื่อเสียงของสถานที่จัดโครงการ ความมีคุณภาพของการจัดโครงการ ความทันสมัยของโครงการ ความมีชื่อเสียงของวิทยากร เนื้อหาของโครงการสอดคล้องกับความต้องการของผู้เข้าร่วม เป็นต้น

ด้านบุคคลรอบข้างที่เกี่ยวข้องและด้านสื่อมวลชนต่าง ๆ

การติดต่อสื่อสารนับว่ามีความสำคัญต่อการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์ในการยอมรับกระทำกิจกรรมจะขึ้นอยู่กับปัจจัยหนึ่งก็คือ ปัจจัยการติดต่อสื่อสาร โดยวิธีการแบบใดแบบหนึ่ง ซึ่งในเรื่องของกระบวนการติดต่อสื่อสาร โรเจอร์ และชูเมคเกอร์ (Roger and Shoemaker, 1971) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการใช้วิธีการสื่อสารความรู้กับระดับความซับซ้อนของวิทยาการแผนใหม่ สำหรับวิธีการสื่อสารซึ่งโรเจอร์กล่าวว่า ประกอบไปด้วยกระบวนการของผู้ส่งสารหรือแหล่งกำเนิดสาร วิธีการสื่อสารและผู้รับสาร ซึ่งแยกได้ 2 ลักษณะคือ

1. วิธีการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Channel) และ
2. วิธีการสื่อมวลชน (Mass Media Channel) และได้สรุปลำดับขั้นของการยอมรับและใช้ความคิดใหม่ออกเป็น 5 ขั้นตอน (1) ขั้นต้นตัว (Awareness Stage) (2) ขั้นสนใจ (Interest Stage) (3) ขั้นประเมิน (Evaluation Stage) (4) ขั้นทดลอง (Trial Stage) และ (5) ขั้นยอมรับเป็นนิสัย (Adoption Stage) (สมเกียรติ ศรีจักรวาฬ, 2521) กระบวนการทั้ง 5 ขั้นนี้ได้รับอิทธิพลจากสื่อ มี 2 ประเภทคือ ประเภทบุคคลและสื่อมวลชนต่าง ๆ โดยเฉพาะแหล่งข่าวสารประเภทบุคคลหรือสื่อบุคคลนี้จะมีอิทธิพลสูงในการโน้มน้าวใจให้ผู้รับสารหรือผู้รับความรู้เปลี่ยนแปลงทัศนคติ ตลอดถึงพฤติกรรมของตนเองได้ ดังเช่นที่ Katz และ Lazarsfeld, (1955) กล่าวว่า รูปแบบการสื่อสารระหว่างบุคคล (interpersonal communication) หรือการสื่อสารแบบตัวต่อตัว (face-to-face communication) มีผลต่อการทำให้ผู้รับสารยอมรับที่จะเปลี่ยนแปลงทัศนคติยอมรับที่จะร่วมมือปฏิบัติมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ดำรงค์ ฐานดี (อ้างถึงในรักขณา กางกรณ, 2528) เรื่องบทบาทของการติดต่อสื่อสารในการพัฒนาการประกอบอาชีพของชาวชนบท : การศึกษาต่อเนื่องของหมู่บ้านแห่งหนึ่งในจังหวัด

ปราจีนบุรี (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2522) สรุปได้ว่าวิทยุมีบทบาทสำคัญในการกระจายความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ให้แก่คนในชุมชนอย่างทั่วถึง แต่ระดับการตัดสินใจในการใช้สิ่งใหม่ ๆ ในการประกอบอาชีพแล้ว เพื่อนบ้านและผู้ที่มีบทบาทสำคัญมากกว่าและมักจะมีอิทธิพลในการยอมรับของใหม่ ๆ ของชาวชนบทโดยทั่วไป

ส่วนวิรัตน์ ภิรัตน์กุล, (2526) ได้กล่าวถึงอิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อสังคม สรุปได้ว่าสื่อมวลชนสามารถกระจายข่าวได้อย่างกว้างขวางไปสู่ประชาชนจำนวนมากทุกเพศ ทุกวัย และแทบทุกอาชีพ ฯลฯ โดยลักษณะเช่นนี้จึงทำให้สื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ตลอดจนความรู้สึกริक्तคติของประชาชนอย่างกว้างขวาง สื่อมวลชนมีอิทธิพลชักจูงให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านทัศนคติ และค่านิยม ซึ่งสื่อมวลชนสามารถสร้างหรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติหรือค่านิยม รวมทั้งยังหันเหหรือชักจูงแนวความคิดให้เป็นไปตามความประสงค์ของผู้สื่อสารได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ โรเจอร์และชูเมคเกอร์ (Rogers and Shoemaker, 1971) ที่กล่าวว่า การสื่อสารจะราบรื่นมีอิทธิพลมากขึ้น ถ้าผู้ส่งสารและผู้รับสารมีคุณสมบัติคล้ายคลึงกัน (monophily) มีความเข้าใจร่วมกัน มีทัศนคติ ความเชื่อ และภาษาเหมือน ๆ กัน ถ้าผู้ส่งสารและผู้รับสารมีความแตกต่างกัน มักจะทำให้เกิดความไม่สมตลยขึ้นในจิตใจ ดังนั้น การสื่อสารระหว่างบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลในครอบครัว เพื่อนบ้าน ผู้นำท้องถิ่น ซึ่งมีลักษณะเหมือนกันกับผู้รับสาร จะมีผลต่อความสำเร็จในการโน้มน้าวจิตใจหรือยอมรับนวัตกรรมนั้น ๆ ผลงานวิจัยของ สุมณา นาคพงศ์, (2525: 67) ก็สนับสนุนเรื่องนี้เช่นกัน จากการศึกษาพบว่า ในชุมชนชนบทผู้นำชุมชนเป็นแหล่งสารที่มีอิทธิพลอยู่มาก โดยการชักจูงให้เกิดการเข้าเป็นสมาชิกของโครงการกองทุนยาประจำหมู่บ้าน นอกจากนั้น ไพฑูรย์ เครือแก้ว (อ้างถึงในรักขณา กางกรณ, 2528) พบว่า ในภาคอีสานชาวบ้านติดต่อบริข่าวสารจากภายนอกและจากชาวบ้านด้วยกันเอง โดยอาศัยบุคคลที่เป็นแหล่งข่าวที่สำคัญ ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ครู ข้าราชการ ข่าวบ้านส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารจากการติดต่อกับบุคคลที่เป็นแหล่งข่าว เนื่องจากค่านิยมดั้งเดิมที่ให้ความไว้วางใจ และนับถือบุคคลเหล่านั้น

นอกจากสื่อบุคคลจะมีบทบาทและเป็นปัจจัยสำคัญในการโน้มน้าวใจให้เกิดการตัดสินใจกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้ว สื่อมวลชนก็เป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะช่วยสนับสนุนให้เกิดการตัดสินใจได้รวดเร็วยิ่งขึ้น เพราะสื่อมวลชนสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้คราวละมาก ๆ แต่ได้ผลใน

ด้านสร้างสรรกระตุ้นความคิดหรือปลุกกระตุ้นความคิดเท่านั้น ไม่มีผลผูกพันทางจิตใจ หรือการยอมรับเท่าใดนัก (สมเกียรติ ศรีจักรวาท 2521) ดังนั้นการใช้สื่อมวลชนเพื่อให้เกิดความสัมฤทธิ์ผลในการชักชวนและโน้มน้าวใจได้รวดเร็วยิ่งขึ้นควรใช้ควบคู่กับสื่อบุคคล ดังที่สำนักงานวิจัยการศึกษาแห่งชาติ แห่งมหาวิทยาลัยยูทาห์ ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการใช้สื่อหลายประเภทในการโน้มน้าวใจ ผลปรากฏว่า การใช้สื่อหลายประเภทจะช่วยให้เกิดความสัมฤทธิ์ผลในการโน้มน้าวใจ โดยเฉพาะสื่อบุคคลและสื่อมวลชน ควรเสริมซึ่งกันและกัน ในกรณีที่นวัตกรรมนั้นเป็นสิ่งที่สลับซับซ้อนยากแก่การเข้าใจ Bettinghaus, (1980) ดังผลการวิจัยของ มนทิรา โลหพันธ์วงศ์, (2524) ได้ศึกษารูปแบบของการสื่อสารที่มีอิทธิพลต่อความรู้ ทศนคติและการปฏิบัติในการวางแผนครอบครัวของสตรีที่มารับบริการวางแผนครอบครัวที่โรงพยาบาลของรัฐในกรุงเทพมหานคร พบว่าสตรีส่วนใหญ่จะมีความรู้เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวทั้งวิธีชั่วคราวและวิธีถาวร และกลุ่มที่ความรู้ทั้ง 2 วิธีนี้จะเป็กลุ่มที่ได้รับความรู้จากทั้งบุคคลและสื่อมวลชนในอัตราที่สูงกว่าการได้รับจากบุคคลหรือสื่อมวลชนอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งตรงกับผลงานวิจัยของ มันทนา หิมกร, (2525) ในเรื่องการแพร่กระจายข่าวสารสาธารณสุขในระดับหมู่บ้าน เพื่อการพัฒนาสาธารณสุขมูลฐาน : ศึกษาเฉพาะกรณีการให้ภูมิคุ้มกันโรคในเขตอำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า การเผยแพร่ข่าวสารความรู้ในเรื่องสุขภาพอนามัยมีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอนามัย เรื่องการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรค โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อบุคคล (เจ้าหน้าที่สาธารณสุข, อาสาสมัครสาธารณสุข, ผู้สื่อข่าวสาธารณสุข) และสื่อมวลชนประเภทวิทยุกระจายเสียงมีบทบาทอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอนามัย เรื่องการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคของประชาชนในชนบท

จากบทบาทของสื่อบุคคลเช่น บุคคลในครอบครัว เพื่อนบ้าน ผู้นำท้องถิ่น และสื่อมวลชน เช่นหนังสือพิมพ์ นิตยสาร เอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ พอสรุปได้ว่า สื่อทั้ง 2 ประเภทนี้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของบุคคลในการเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการใดใด ก็ตาม ซึ่งเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของประชาชนในการเข้าร่วมโครงการการศึกษาต่อเนื่อง

รายละเอียดของปัจจัยทั้ง 7 ด้านดังกล่าว ผู้วิจัยได้ใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแบบสอบถามจำนวน 75 ข้อ ดังรายละเอียดในภาคผนวก (ข)

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เหตุผลในการเข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมการศึกษานั้น ได้มีผู้ทำการวิจัยไว้หลายท่าน ดังนี้

เขาวดี รางชัยกุล, (2520) ได้ศึกษาเรื่องการตัดสินใจของนักศึกษาปริญญาตรีในการเข้าศึกษาโครงการการศึกษาปริญญา พบว่า ความต้องการส่วนบุคคลเป็นสาเหตุสำคัญของแรงจูงใจให้บุคคลตัดสินใจทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ทางจิตวิทยาถือว่าเป็นมูลเหตุจูงใจเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะเป็นความต้องการ ความสนใจ ความปรารถนา ทศนคติหรือค่านิยม สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะเป็นพลังหรือกระตุ้นหรือจูงใจให้กระทำพฤติกรรมเพื่อไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ

สุนณา นาคพงศ์, (2524: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเข้าร่วมกลุ่มโครงการกองทุนยาประจำหมู่บ้าน ตำบลลาดกระโทง อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งพบว่า เพศ สุขภาพของตนเองและสมาชิกในครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมโครงการ ภาวะการเป็นผู้นำในครอบครัวและความแตกต่างเรื่องอายุมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมโครงการ โดยกลุ่มที่ตัดสินใจเข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 30-39 ปี ปัจจัยด้านการสื่อสารระหว่างบุคคล พบว่า แหล่งสาร ความน่าเชื่อถือของแหล่งสาร ความยากง่ายของสาร ทิศทางการสื่อสาร ลักษณะการรับสารและความบ่อยครั้งในการสื่อสาร มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ ปัจจัยทางด้านกลุ่มเหตุผลซึ่งเป็นปัจจัยภายในของบุคคล ได้แก่ เป้าหมาย ความเชื่อ ค่านิยม นิสัย และขนบธรรมเนียมประเพณี ข้อผูกมัด โอกาส ความคาดหวัง และความสามารถ มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ และเมื่อจัดลำดับความสำคัญของตัวแปรทั้งหมดด้วยการหาค่าทางสถิติแล้ว พบว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมในกองทุนยา คือ ลักษณะการรับรู้ข่าวสารในรูปของการประชุมกลุ่มย่อยหรือการประชุมชาวบ้าน

มนตรีกา โลหพันธ์วงศ์, (2524) ได้ศึกษารูปแบบของการสื่อสารที่มีอิทธิพลต่อความรู้ทัศนคติ และการปฏิบัติในการวางแผนครอบครัวของสตรีที่มารับบริการวางแผนครอบครัวที่โรงพยาบาลของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า สตรีส่วนใหญ่จะมีความรู้เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวทั้งวิธีชั่วคราว และวิธีถาวร และกลุ่มที่มีความรู้ทั้ง 2 วิธีนี้จะเป็นกลุ่มที่ได้รับ

ความรู้จากทั้งบุคคลและสื่อมวลชน ในอัตราที่สูงกว่าการได้รับจากบุคคลหรือสื่อมวลชนอย่างใดอย่างหนึ่ง

เจือจันทร์ จงสถิตย์อยู่, (2525) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียน พบว่าปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนของบุคคลขึ้นอยู่กับฐานะทางเศรษฐกิจ จำนวนค่าใช้จ่ายในการศึกษา ชื่อเสียงด้านคุณภาพในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ที่ตั้งของสถานศึกษา และการคมนาคม

ไพบูลย์ หล้าคำแก้ว, (2525: บทคัดย่อ) ศึกษาถึงเหตุผลที่ทำให้ประชาชนสมัครเข้าเรียนการศึกษาผู้ใหญ่แบบกลุ่มสนใจทางวิทยุไปรษณีย์ พบว่าเหตุผลสำคัญที่สุดในการสมัครเข้าเรียนคือ เหตุผลส่วนตัว ได้แก่ ต้องการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ต้องการเรียน ต้องการรับประกาศนียบัตร รองลงมาคือ เหตุผลด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ นำความรู้ไปประกอบอาชีพไปเรียนที่อื่นแพงกว่าและเหตุผลต่อมาคือ เหตุผลด้านสังคม ได้แก่ มีผู้แนะนำ ต้องการร่วมกับหมู่คณะ และต้องการออกนอกบ้าน นอกจากนี้ยังพบว่า คนแต่งงานแล้วสนใจเรียนมากกว่าคนโสด

มันธนา หิมกร, (2525) ได้ศึกษาการแพร่กระจายข่าวสารสาธารณสุขในระดับหมู่บ้านเพื่อการพัฒนาสาธารณสุขมูลฐาน : ศึกษาเฉพาะกรณีการให้ภูมิคุ้มกันโรคในเขตอำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา กลุ่มตัวอย่างจำนวน 250 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า มารดาในชนบทมีการเปิดรับข่าวสารสุขภาพอนามัยในอัตราที่สูง ส่วนใหญ่เคยเปิดรับจากวิทยุมากเป็นอันดับหนึ่ง และบุคลากรสาธารณสุขของรัฐเป็นอันดับสอง อย่างไรก็ตามสื่อบุคคลนั้นมีอิทธิพลต่อการยอมรับวัคซีนสูงกว่าสื่อมวลชน

ถนัด ม่วงมณี, (2526: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาทัศนคติของสตรีอำเภอคลองขี้เหล็ก จังหวัดเชียงใหม่ในการมีส่วนร่วมในงานการศึกษานอกโรงเรียน พบว่าอายุ สถานภาพทางเศรษฐกิจ สถานภาพการสมรส ความเข้าใจและความพอใจในงานการศึกษานอกโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สตรีที่มีอายุน้อย มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสูง มีการแต่งงานแล้ว มีความเข้าใจและมีความพอใจมีส่วนร่วมในงานการศึกษานอกโรงเรียนมากกว่าสตรีที่มีลักษณะตรงข้าม

ณรงค์ เทียนสง, (2526) กล่าวถึงเหตุผลที่ผู้ใหญ่ไปเรียนการศึกษาผู้ใหญ่ว่านักศึกษาผู้ใหญ่ต่างมีเหตุผลในการเข้าเรียนต่าง ๆ กันไป เช่น เพื่อสร้างอนาคตของตนเองเพื่อยก

สถานภาพของชีวิตตนให้สูงขึ้น เพื่อเพิ่มทักษะในการประกอบอาชีพให้สภาพตนเองและครอบครัวดีขึ้น เพื่อความก้าวหน้าในอาชีพ เพื่อใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ต้องการให้เฉลี่ยเวลาเหมือนคนอื่น และต้องการเรียนให้สูงขึ้น เป็นต้น

ทับทิม แสงจักร, (2527) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเข้าเป็นสมาชิกโครงการส่งเสริมการเลี้ยงกุ้งก้ามกรามในเขตชลประทาน พบว่า ปัจจัยด้านความทันสมัยเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับการเข้าเป็นสมาชิกของโครงการ

รัชชภา กางกรณ, (2528) ได้ศึกษาปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางการศึกษา โดยได้ศึกษาทัศนะของอาสาสมัครโครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติ ในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ปัจจัยเกี่ยวกับแรงจูงใจภายในเป็นเหตุผลสำคัญต่อการตัดสินใจเป็นอาสาสมัคร ปัจจัยเกี่ยวกับประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ อิทธิพลของบุคคลที่อยู่ในท้องถิ่นและสื่อมวลชนต่าง ๆ เป็นเพียงส่วนหนึ่งของเหตุผลในการตัดสินใจเป็นอาสาสมัคร เพศไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยใด ๆ เลย ในขณะที่ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับปัจจัยเกี่ยวกับแรงจูงใจภายใน และอาชีพหลักมีความสัมพันธ์กับปัจจัยเกี่ยวกับแรงจูงใจภายในประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ และอิทธิพลของบุคคลที่อยู่ในท้องถิ่น

ประภาศรี มานะ, (2528: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาลักษณะของผู้ตัดสินใจศึกษาและไม่ศึกษาต่อในโปรแกรมการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับ 4 ในจังหวัดสมุทรสงครามพบว่า เหตุผลในการเรียนต่อของนักศึกษาผู้ใหญ่ที่สำคัญที่สุดคือ ต้องการเพิ่มพูนความรู้นอกจากนี้พบว่า อายุ การได้รับข่าวสารความรู้ ความสะดวกในการเดินทางความมุ่งหวังด้านการศึกษาและอาชีพ มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจศึกษาต่ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ธวัชชัย วิสมล, (2530: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับกิจกรรมต่อเนื่องจากการฝึกอบรม อาชีพเยาวชนระยะยาวของสมาชิกศูนย์เยาวชนตำบลในพื้นที่จังหวัดเขตความรับผิดชอบของสำนักงานพัฒนาชุมชน เขต 3 และ 4 พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับกิจกรรมต่อเนื่องจากการฝึกอบรมอาชีพเยาวชนระยะยาว ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของศูนย์เยาวชน การได้รับการสนับสนุนจากผู้นำ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ ช้อผูกพันกับศูนย์เยาวชน และลักษณะความเป็นผู้นำ ส่วนการมีโอกาสดังกล่าวไม่มีความสัมพันธ์กับกิจกรรมต่อเนื่องจากการฝึกอบรมอาชีพเยาวชนระยะยาว

วิกิร ดันทวุกโฒ และรักขณา กางกรณ, (2530) ได้กล่าวถึงข้อเขียนของ Houle เกี่ยวกับเหตุผลที่บุคคลเข้าร่วมกิจกรรมทางการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง ซึ่งพอสรุปเหตุผลหลักได้ 3 ประการ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์เป็นเหตุผลสำคัญ บุคคลในวัยผู้ใหญ่จำนวนมากเห็นว่าการเรียนรู้เป็นเครื่องมือหรือวิธีการที่จะให้บรรลุวัตถุประสงค์ส่วนตัวหรือในส่วนตัวที่เกี่ยวกับวิชาชีพบางประการ
2. ความต้องการที่จะเรียนเป็นเหตุผลสำคัญในการเข้าร่วมกิจกรรม ผู้ใหญ่จำนวนมากมีความสุขกับการเรียนรู้ และต้องการที่จะศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม โดยมีได้มีวัตถุประสงค์ที่จะใช้ความรู้นั้น ไปแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันหรือการประกอบอาชีพ ตัวอย่างของกลุ่มผู้ใหญ่ที่เข้าร่วมกิจกรรมมาจากต้องการเรียนรู้ พอที่จะเห็นได้จากคนที่เข้ารับการฝึกอบรมด้วยความสมัครใจโดยให้เหตุผลว่าการอบรมนั้นน่าสนใจเลยเข้าร่วม เป็นต้น
3. กิจกรรมกลุ่มเป็นส่วนที่ทำให้ตัดสินใจ + เรียน ผู้ใหญ่อีกจำนวนมากเช่นกันที่เข้าร่วมกิจกรรมทางการศึกษา เพราะว่าพอใจในการที่จะได้อยู่ในสภาพแวดล้อมทางการศึกษา และมีความสัมพันธ์กับสมาชิกในกลุ่มต่าง ๆ หรือถือว่ากิจกรรมการศึกษาเป็นกิจกรรมทางสังคม ทำให้ได้พบปะเพื่อนฝูงมากขึ้น ดังนั้นการพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนประสบการณ์ จึงถือเป็นแรงจูงใจหรือสิ่งจูงใจพื้นฐานที่ทำให้ผู้ใหญ่กลุ่มนี้เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษา

นอกจากนี้ลักษณะสำคัญอีกแนวทางหนึ่งที่มีการวิจัยกันแพร่หลายเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้ใหญ่นั้น เน้นศึกษาในส่วนที่เกี่ยวกับความคาดหวังของผู้เรียนเกี่ยวกับประสบการณ์การเรียนรู้ ผลของการวิจัยประเภทนี้พอสรุปได้ว่า โดยทั่วไปแล้วผู้ใหญ่เข้าร่วมประสบการณ์หรือกิจกรรมการเรียนรู้เนื่องมาจากความคาดหวังในเชิงคุณภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ หรือคุณภาพของความรู้หรือผลที่ได้รับจากการร่วมกิจกรรมนั้น องค์ประกอบนี้ถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการจัดการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาต่อเนื่อง หรือการฝึกอบรมต่าง ๆ ที่มุ่งเน้นการพัฒนาพฤติกรรมหรือทรัพยากรมนุษย์ วิกิรและรักขณา, (2529)

วิลาวรรณ รัตนเศรษฐากุล และคณะ, (2530) พบว่าเหตุผลจูงใจที่ทำให้ประชาชนในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือเข้ารับการเรียนอบรม ได้แก่ ต้องการเพิ่มพูนความรู้ เรียนตามคำเชิญชวนของผู้ใหญ่บ้าน ต้องการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ต้องการเพิ่มรายได้ เรียนตามคำโฆษณาของทางราชการ เรียนตามเพื่อน เพื่อนบ้านและพ่อแม่ ผู้ปกครองให้เรียน

นอกจากนี้ วิลาวรรณ รัตนเศรษฐากุลและคณะ, (2530) ได้ทำการวิจัยโครงการ การศึกษานอกระบบ การศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง ในชุมชนชนบทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าสาเหตุที่ผู้เรียนการศึกษาผู้ใหญ่ลาออกกลางคัน เพราะได้งานที่อื่นทำ บ้านไกล การเดินทางลำบาก ปัญหาเศรษฐกิจได้แก่ ไม่มีเงินค่าเทอม บางคนมาเรียนตามเพื่อนเมื่อเพื่อนออกหรือเลิกเรียนก็ออกตาม เบื่อหน่าย

นฤมล ลีละบุตร, (2530) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้อาสาสมัครตัดสินใจเข้าร่วมในโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิต เพื่อชาวชนบทในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลระดับมากที่สุดที่ให้อาสาสมัครตัดสินใจเข้าร่วมโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตเพื่อชาวชนบท คือ ด้านความต้องการส่วนบุคคลของอาสาสมัคร ด้านความทันสมัย ด้านผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ และด้านสื่อมวลชนต่าง ๆ ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลระดับปานกลางคือ ด้านอิทธิพลของบุคคลที่อยู่ในท้องถิ่น จำแนกตามอายุ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน

โกศล คำเต็ม, (2531) ได้สรุปปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมในโครงการ การศึกษาเพื่อพัฒนา ในเขตชนบทของประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่าสาเหตุที่สนับสนุน การเข้าร่วมในโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้าน ในเขตชนบทของประชาชนนั้น นอกจาก สาเหตุสนับสนุนด้านสภาพส่วนตัว เศรษฐกิจ สังคม และการติดต่อสื่อสารแล้วยังมีปัจจัยภายใน ซึ่งมีผลต่อการกระทำของบุคคลด้วย นั่นคือ ความสามารถ การสนับสนุน และความเชื่อ

นอกจากนี้ สมิตติ อิศระวัฒน์, (2531) ได้อ้างถึงความคิดของ Cross ว่าการที่คนเราตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมทางการศึกษาหรือไม่ เกี่ยวข้องกับมูลเหตุ 2 ประการ คือ ทัศนคติของบุคคลต่อการศึกษาและตัวเขาเอง และการประเมินความสามารถของตนเอง รวมถึงค่านิยมที่บุคคลยึดถือ

ธิดา จงก้องเกียรติ, (2533: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้ารับการอบรมตามโครงการฝึกอบรมอาชีพกลุ่มสตรีระดับหมู่บ้าน ตำบลในจังหวัดราชบุรี พบว่ากลุ่มปัจจัยด้านความสนใจมีผลต่อการตัดสินใจในระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ปัจจัยด้านขีดความสามารถของผู้เข้ารับการอบรม การมีโอกาส การได้รับการสนับสนุน และความพึงพอใจ ความคาดหวังที่จะได้รับประโยชน์จากการฝึกอบรม การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ และการถูก

บังคับให้เข้ารับการอบรม ส่วนปัจจัยเรื่องความสัมพันธ์กับอาชีพปัจจุบัน มีผลต่อการตัดสินใจระดับน้อย

สุตารา ดิษฐากร, (2535: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อของข้าราชการ ตามแผนพัฒนาทรัพยากรบุคคล ของสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พบว่าความต้องการมีเกียรติยศชื่อเสียง ได้รับการสนับสนุนทางสังคมและการสนับสนุนของเพื่อนร่วมงาน มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจศึกษาต่อระดับปริญญาโทของข้าราชการ

สิริกุล เกียรติกุล, (2536) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการการศึกษา นอกระบบของประชาชน ตามความคิดเห็นของพัฒนากร กำนัน และผู้ใหญ่บ้านในจังหวัดราชบุรี พบว่า ปัจจัยเกี่ยวกับแรงจูงใจภายในของประชาชน และปัจจัยเกี่ยวกับผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญระดับมาก ส่วนปัจจัยเกี่ยวกับอิทธิพลของบุคคลที่อยู่ในท้องถิ่น และปัจจัยเกี่ยวกับการสื่อสารต่าง ๆ เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญระดับปานกลาง

งานวิจัยในต่างประเทศ

ฮูล (Houle, 1961) ได้ศึกษาแรงจูงใจในการเข้าเรียนของผู้ใหญ่ในสหรัฐอเมริกา พบว่า ผู้ใหญ่เข้ามาเรียนด้วยแรงจูงใจที่ต่างกัน โดยแบ่งเป็น 3 ประเภทคือ (1) มาเรียนอย่างมีเป้าหมาย (Goal Oriented) หมายถึงมาเรียนเพราะต้องการเพิ่มพูนความรู้ และทักษะด้านวิชาชีพหรือมาเรียนอย่างมีความหมาย โดยหวังที่จะนำความรู้ไปใช้กับหน้าที่การงานหรือในชีวิตประจำวัน (2) มาเรียนเพื่อต้องการเข้าร่วมกิจกรรม (Activity Oriented) หมายถึงมาเรียนเพราะชอบบรรยากาศของการศึกษา ชอบเข้าสังคม ต้องการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นหรือต้องการมีเพื่อน หรือเพื่อขจัดความเหงา โดยมีได้หวังจะนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน แต่อย่างใด และ (3) มาเรียนเพราะต้องการที่จะรู้เพื่อหาความรู้ (Learning Oriented) หมายถึงมาเรียนเพราะมีใจรักเรียน ต้องการใช้ความสามารถในการเรียนที่มีอยู่ให้มากที่สุด โดยมีได้หวังที่จะนำความรู้ไปใช้กับชีวิตประจำวันแต่อย่างใด

สถาบันการศึกษาผู้ใหญ่แห่งชาติของประเทศอังกฤษ หรือ NIAE (National Institute for Adult Education 1970) ได้ทำการสำรวจหาเหตุผลที่ทำให้ผู้ใหญ่เข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมทางการศึกษา พบว่าเหตุจูงใจด้านอาชีพ (Vocational Motives)

เป็นเหตุจูงใจที่สำคัญที่สุด รองลงมาได้แก่ เพื่อพัฒนาตนเอง (Self Development) รองลงมาเพื่อต้องการนำความรู้ไปปรับปรุงตนเอง และครอบครัวให้ดีขึ้น เช่นกลุ่มแม่บ้าน (Captive Wives) รองลงมาได้แก่ต้องการเข้าร่วมสังคม (Social Motives) เหตุผลอื่น ๆ เช่นมาเรียน เพราะมีเวลาว่างช่วงนั้นพอดี หรือสนใจกิจกรรมนั้นเป็นพิเศษอยู่แล้ว

โมฮัมหมัด อับดุลกาเดร์, (2516) กล่าวว่าผู้ใหญ่ที่มาเรียนมาร่วมกิจกรรมพัฒนาทุกสาขา ทุกระดับนั้น ต่างก็มาโดยความสำนึกถึงความต้องการที่จะได้รับความรู้หรือทักษะ เพื่อจะแก้ปัญหาหรือช่วยให้เขาพัฒนาตัวเองไปสู่เป้าหมายที่เขาต้องการ ความรู้สึกนี้เองเป็นแรงจูงใจพื้นฐานให้เขาเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาซึ่งจะสร้างความสำเร็จในความต้องการของเขาได้

รัตนา พุ่มไพศาล (2521) ได้สำรวจความต้องการในการเข้าเรียนในสถานศึกษาของผู้ใหญ่ในประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่าผู้ใหญ่เข้าเรียนต่อเพื่อต้องการความรู้ในเรื่องทั่ว ๆ ไป เพื่อสนองความอยากรู้อยากเห็น เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาพอใจ เพื่อหลีกเลี่ยงความจำเจในชีวิตประจำวัน เพื่อหางานใหม่ เพื่อต้องการเพื่อนใหม่ เพื่อต้องการประกาศนียบัตรหรือวุฒิบัตร เพื่อเข้าใจปัญหาสังคม เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาส่วนตัว เพื่อยกระดับการศึกษา ความต้องการเหล่านี้มีความสำคัญเรียงตามลำดับ

กุซงค์ อังคปริษาเศรษฐ์, (2527) อ้างถึงผลงานของ Sheats Jyne และ Spence ว่า สองในสามของผู้มาเรียนการศึกษาผู้ใหญ่ภาคค่ำมาได้มาเพราะอยากได้ความรู้อย่างเดียว แต่มาเพราะอยากได้เพื่อน เป็นเหตุผลให้ได้ออกจากบ้าน อยากเพิ่มพูนความเฉลียวฉลาด และหนีภารกิจทางบ้าน

ครอส และแวลเลย์ (Darkenwald & Merriam, 1982: Citing Cross & Valley 1982) ได้ศึกษาเหตุผลการเข้าเรียนของผู้ใหญ่ ทั้งที่กำลังจะเข้าเรียนและที่กำลังเรียนอยู่ โดยแบ่งเหตุผลของการเข้าเรียนต่อของผู้ใหญ่ 9 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านส่วนตัว ด้านชุมชน ด้านศาสนา ด้านสังคม ด้านการหนีความจำเจ ด้านการทำตามกฎระเบียบ ด้านเพื่อทำหน้าที่ให้ดีขึ้น และด้านเพื่อความรู้อื่นๆ ในเชิงวัฒนธรรม ผลการศึกษาพบว่า ผู้กำลังจะเข้าเรียนมีเหตุผลในการเข้าเรียนด้านชุมชน ด้านส่วนตัว และด้านเพื่อความรู้อยู่ในระดับสูงสุด ด้านสังคม และด้านหนีจากสภาพจำเจอยู่ในระดับต่ำสุด ส่วนผู้ที่กำลังเรียนอยู่พบว่า อายุ เพศ และสถานภาพทางสังคม มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเข้าเรียน โดยเฉพาะด้านเพศ พบว่า เพศหญิงให้ความสำคัญ

กับเหตุผลด้านส่วนตัว ส่วนเพศชายให้ความสำคัญกับเหตุผลด้านเพื่อทำหน้าที่ให้ดีขึ้น ด้านศาสนา และด้านการหนีจากความจำเจ ส่วนด้านอายุพบว่า ผู้มีอายุสูงให้ความสำคัญกับด้านความรู้ ส่วนผู้มีอายุน้อยให้ความสำคัญกับด้านส่วนตัว และคนผิวดำให้ความสำคัญด้านส่วนตัว ด้านชุมชนและด้านความรู้เชิงวัฒนธรรม

ศูนย์สถิติการศึกษาแห่งชาติ (National Center for Education Statistics, 1975) ของสหรัฐอเมริกาหรือที่เรียกว่า NCES ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการเข้าเรียนของผู้ใหญ่พบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีอายุน้อย ผิวดำ มีระดับการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ และตำแหน่งหน้าที่การงานในระดับสูง และทำงานประจำ เกี่ยวกับการให้บริการสังคม (Human Services) ส่วนเพศไม่พบความสัมพันธ์กับการเข้าเรียนของผู้ใหญ่แต่อย่างใด

Bergston (อ้างถึงใน วิลาวรรณ รัตนเศรษฐากุลและคณะฯ, 2530) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าเรียนของนักศึกษาผู้ใหญ่ในสวีเดน พบว่าปัจจัยประการหนึ่งที่กระตุ้นให้ประชากรที่มีการศึกษาต่ำเข้าร่วมในโครงการการศึกษาผู้ใหญ่ คือกิจกรรมในโครงการนั้น ๆ ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน เนื้อหาวิชาเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นด้านงานหรือด้านความเป็นอยู่ และยังอ้างถึงงานวิจัยของ Boshier ซึ่งได้ดำเนินการต่อจากงานวิจัยของ Houle ผลการวิจัยพบว่า มีปัจจัยอื่นนอกเหนือจากข้อสรุปของ Houle ที่ผลผลักดันหรือจูงใจให้ผู้ใหญ่มาเรียน ปัจจัยเหล่านั้นได้แก่ ความต้องการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ความต้องการมีสถานภาพทางสังคม ความต้องการที่จะรู้จักคบหาสมาคมกับผู้อื่น เป็นต้น

กรมการศึกษานอกโรงเรียน, (2530) ได้กล่าวถึงผลการวิจัยของ Johnstone และ Rivera เกี่ยวกับการเข้าร่วมเรียนรู้การศึกษาผู้ใหญ่ในสหรัฐอเมริกาว่าเกิดจากแรงกระตุ้นสำคัญ ดังนี้

1. เพื่อที่จะให้รู้มากขึ้น
2. เพื่อเตรียมที่จะรับงานใหม่
3. เพื่อที่จะรับการอบรมเกี่ยวกับงานที่กำลังทำอยู่
4. เพื่อที่จะใช้เวลาว่างให้สนุกสนานและรู้สึกว่ามีคุณค่า
5. เพื่อจะพบคนที่น่าสนใจและเพื่อนใหม่ ๆ
6. เพื่อที่จะได้ทำงานหรือหน้าที่ ที่บ้านหรือที่อื่น ให้ดีขึ้น

7. เพื่อที่จะให้หนีพ้น ไปจากงานประจำที่ทำจำเจ
8. เพื่อที่จะทำให้งานที่ทำอยู่ดีขึ้น หรือเข้าใจงานดีขึ้นทั้งงานในบ้านหรือด้านบทบาทของชีวิตครอบครัว
9. เพื่อปรับปรุงด้านทักษะ
10. เพื่อให้ความรู้ทั่ว ๆ ไปดีขึ้น
11. เพื่อจะให้เพิ่มเงินเดือนประจำให้มีมากขึ้น
12. เพื่อจะได้พัฒนาบุคลิกภาพและความสัมพันธ์ทางด้านส่วนตัว
13. เพื่อที่จะพัฒนาสภาพร่างกาย

นอกจากนี้ยังได้จัดกลุ่มแรงจูงใจเหล่านี้ออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ แรงจูงใจที่เกี่ยวกับงานอาชีพ แรงจูงใจที่เกี่ยวกับการพัฒนาตัวเอง และแรงจูงใจที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางด้านสังคม

ในเรื่องเหตุผลด้านแรงจูงใจในการเรียนนั้น สุนทร โคตรบรรเทา, (2530) ได้อ้างถึงงานวิจัยของ Morstain และ Smart ได้พบว่าประกอบด้วยองค์ประกอบ 6 ประการ คือความสัมพันธ์ด้านสังคม ได้แก่ความปรารถนาที่จะพัฒนาหรือปรับปรุงความสัมพันธ์ของตนกับผู้อื่น ความคาดหวังจากภายนอก ได้แก่แรงผลักดันหรือความกดดันจากภายนอกที่มีต่อการเข้าร่วมในกิจกรรมการศึกษา สวัสดิภาพสังคม ได้แก่การมีใจช่วยเหลือผู้อื่น การทำให้ชุมชนดีขึ้น หรือการเข้าใจเพื่อนมนุษย์ ความก้าวหน้าด้านวิชาชีพ การหลบเลี่ยงการกระตุน ได้แก่ความต้องการหลีกเลี่ยงจากสภาพจำเจน่าเบื่อหน่ายหรือน่ารำคาญ ความสนใจด้านความรู้

ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างเพศและอายุกับคะแนนความสำคัญเฉลี่ยในองค์ประกอบเกี่ยวกับแรงจูงใจแต่ละด้าน พบว่าผู้เข้าร่วมที่มีอายุน้อยมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าในองค์ประกอบด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และพบว่าเพศชายให้คะแนนสูงกว่าเพศหญิงเล็กน้อยในด้านความคาดหวังจากภายนอก

จากแนวคิดทฤษฎี ทฤษฎีจิตวิทยาที่เกี่ยวเนื่อง แสดงให้เห็นถึงแนวทฤษฎีในการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของประชาชน ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลอื่น เป็นสาเหตุที่ทำให้บุคคลตัดสินใจกระทำการหนึ่งสิ่งใดลงไป ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษากรอบของปัจจัย 7 ด้าน คือ ด้านความต้องการส่วนบุคคล ด้านความทันสมัย ด้านผลประโยชน์ที่คาดว่าจะ

ได้รับ ด้านสภาพสังคม ด้านความนิยม ด้านบุคคลรอบตัวที่เกี่ยวข้อง และด้านสื่อมวลชนต่าง ๆ นอกจากนี้ยังประกอบด้วยตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลพื้นฐานของประชาชน 5 ตัวแปรคือ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา และอาชีพหลัก ซึ่งถ้าแตกต่างกันก็จะมีผลต่อพฤติกรรม การตัดสินใจของผู้เข้าร่วมโครงการ จากข้อมูลเอกสารและประสบการณ์ของผู้วิจัยเกี่ยวกับการ จัดโครงการการศึกษาต่อเนื่อง พบว่าแม้มีหน่วยงานที่จัดโครงการการศึกษาต่อเนื่องอยู่มากมาย ทั้งภาครัฐและเอกชน แต่ละหน่วยงานจะมียุทธวิธีและรายละเอียดของการจัดโครงการการศึกษา ต่อเนื่องแตกต่างกันไป แต่หน่วยงานส่วนใหญ่มักจะประสบปัญหาในการจัดดำเนินงาน โครงการ ดังกล่าว จากรายงานผลการประชุมสัมมนาของหน่วยงานที่รับผิดชอบในโอกาสต่าง ๆ สามารถใช้ เป็นข้อสนับสนุนได้เป็นอย่างดี ดังนั้นการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของประชาชนใน การเข้าร่วมโครงการการศึกษาต่อเนื่องที่จัดขึ้น โดยมหาวิทยาลัยรามคำแหงแต่เพียงประ เดี่ยว อาจได้รับข้อมูลไม่เพียงพอ เนื่องจากผู้เข้าร่วมโครงการแต่ละคนมีความแตกต่างกัน เช่น เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา และอาชีพหลัก ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อ การจัดโครงการการศึกษาต่อเนื่องของมหาวิทยาลัยไม่มากนักน้อย เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ใน การศึกษาครั้งนี้มีความหลากหลาย ซึ่งสมบูรณ์ ศาลยาชีวิต, (2526) กล่าวว่าความแตกต่าง ระหว่างบุคคลทำให้เกิดความพอใจในสิ่งต่าง ๆ ไม่เท่ากัน จึงเป็นผลสะท้อนออกมาในความ รู้สึกนึกคิดต่างกัน มีทัศนคติอารมณ์รสนิยมต่างกัน แสดงพฤติกรรมต่างกัน และมีระดับความต้องการ ในสังคมไม่เท่ากัน

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาด้าน เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา และอาชีพหลักว่าจะมีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของประชาชนในการเข้า ร่วมโครงการการศึกษาต่อเนื่องที่จัดขึ้น โดยมหาวิทยาลัยรามคำแหงอย่างไรบ้าง และมีปัจจัยอะไร บ้างที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของประชาชน เพราะโครงการจะประสบผลสำเร็จมากน้อย เพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับประชาชนที่มาเข้าร่วมโครงการนั่นเอง ดังนั้นการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้อง กับ การตัดสินใจของประชาชนในการเข้าร่วมโครงการการศึกษาต่อเนื่องที่จัดขึ้น โดยมหาวิทยาลัย รามคำแหงจึงนับว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินงานโครงการการศึกษาต่อเนื่อง และ โครงการพัฒนาอื่น ๆ ต่อไป